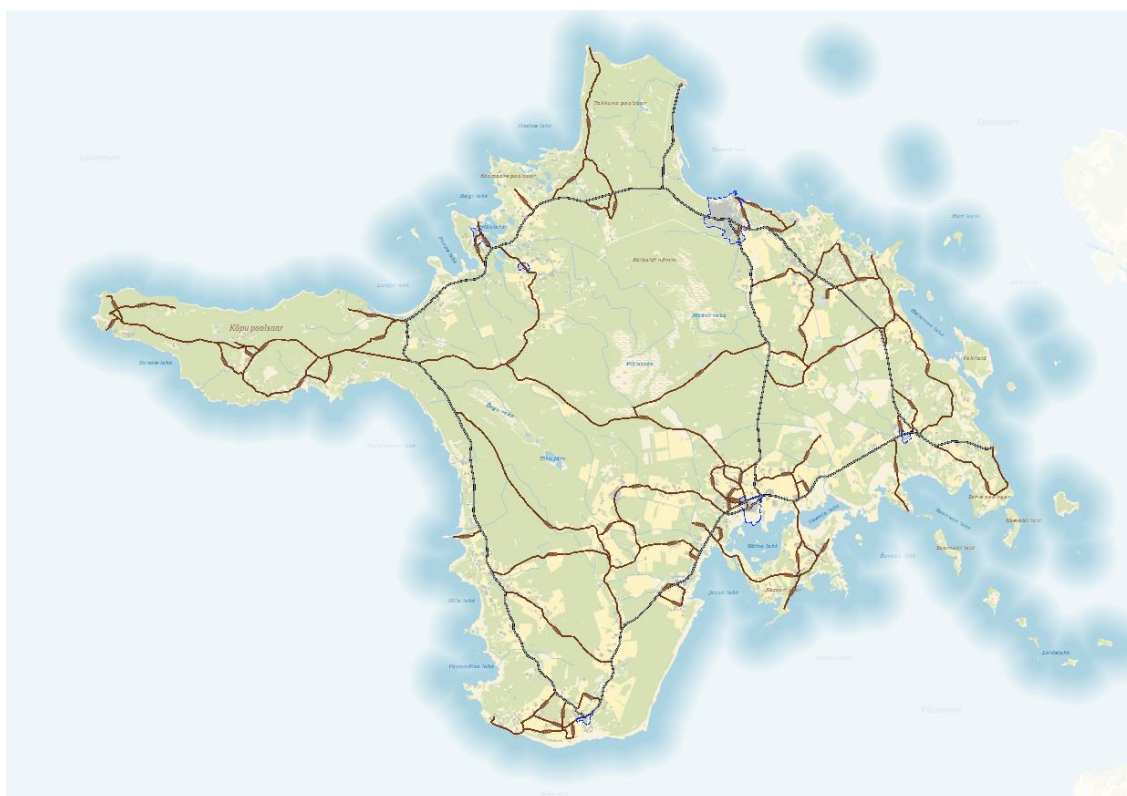

Hiiumaa vald

Hiiumaa valla üldplaneeringu koostamise lähteseisukohad ja üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatötamise kavatsus

Kärdla 2020

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1. SEOSD OLULISTE STRATEEGILISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA.....	4
2. RUUMILISED VAJADUSED HIIUMAAL JA ÜLDPLANEERINGUGA LAHENDATAVAD ÜLESANDED ...	10
3. VAJALIKUD UURINGUD	12
4. ÜLDPLANEERINGU JA KSH KOOSTAMISEL KOOSTÖÖTEGIJAD JA KAASATAVAD ISIKUD	13
5. ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMISE TÖÖKORRALDUS.....	15
6. AJAKAVA	16
7. KSH OBJEKT JA ULATUS.....	17
8. MÕJUTATAVA KESKKONNA ÜLEVADE JA SEOS KSHS KÄSITLETAVAGA.....	17
9. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI ELLUVIIMISEGA EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU (SH MÕJUTATAVAD KESKKONNAELEMENID JA EELDATAVAD MÕJUALLIKAD) NING KSH SISU	46
10. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI JA KSH OSAPOOLED	50

SISSEJUHATUS

Hiiumaa Vallavolikogu algatas 18.10.2018 otsusega nr 90 Hiiumaa valla uue üldplaneeringu ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) koostamise.

Üldplaneeringu eesmärgiks on kogu valla territooriumil ruumilise arengu põhimõtete ja suundade väljatöötamine, millega luuakse eeldused kvaliteetse ning jätkusuutliku elu- ja ehitatud keskkonna kujunemiseks. Eesmärk on muuhulgas ühtlustada kogu valla territooriumil üldised maa- ja veealade ehitamise ja kasutamise tingimused, tiheasutusalade, väärtuslike piirkondade, detailplaneeringu kohustusega alade, roheline võrgustiku määramise põhimõtted ning kaitse.

Planeeringu lähteseisukohad (LS) on planeerimismenetluses algatamisel või pärast algatamist koostatav dokument, milles planeeringu koostamise korraldaja kirjeldab planeeringu koostamise vajadust, eesmärki ja ülesandeid, mida planeeringuga kavatakse lahendada, esitab planeeringu koostamise eeldatava ajakava ning annab ülevaate planeeringu koostamiseks vajalike uuringute tegemisest ja planeeringu koostamisse kaasatavatest isikutest.

Üldplaneeringu KSH peaeesmärk on keskkonnakaalutlustega arvestamine üldplaneeringu koostamisel ning seeläbi inim- ja looduskeskkonna mõjusid tasakaalustava lahenduse leidmine. Põhieesmärgi saavutamiseks on KSH alameesmärgid hinnata üldplaneeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju, selgitada välja alternatiivsete lahenduste võimalused, määrata vajadusel mõjude leevendusmeetmed, arvestades üldplaneeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi. Oluliste mõjude käsitlemisega sama tähtis on planeeringu elluviimisega kaasnevate oluliste soodsate mõjude hindamine ja nende võimendamise võimaluste väljapakkumine.

KSH näitab, milliste oluliste keskkonnaargumentide alusel toimub üldplaneeringu kaalutusprotsessi jooksul valikute tegemine ja otsusteni jõudmine. Mõjude hindamisel püsitakse üldplaneeringu täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida.

KSH puhul mõistame keskkonda laiemalt kui ainult looduskeskkond. Mõju hinnatakse nii loodus-, kultuurilise-, sotsiaal- kui ka majanduskeskkonna aspektide seisukohast.

KSH aruanne on üldplaneeringu juurde kuuluv lisa (planeerimisseadus § 3 lõige 4).

Lähteseisukohtadele üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele (VTK) küsitakse asjassepuutuvatelt valitsusasutustelt, piirnevatelt omavalitsustelt ja teiselt üldplaneeringu osas võimalikku huvi omavatelt isikutelt arvamusi.

1. SEOSD OLULISTE STRATEEGILISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA

Hiiumaa valla ÜP koostamisel lähtuda järgmistest visioonidest alltoodud dokumentides.

Üleriigilises planeeringus „Eesti 2030+“ on toodud, et peamine arengueesmärk on tagada elamisvõimalused Eesti igas asustatud paigas. Selleks on vajalikud kvaliteetne elukeskkond, head ja mugavad liikumisvõimalused ning varustus oluliste võrkudega.

Sellest lähtudes on Eesti ruumilise arengu visioon aastaks 2030 sõnastatud järgmiselt:

Eesti on sidusa ruumistruktuuriga, mitmekesise elukeskkonnaga ja välismaailmaga hästi ühendatud riik. Hajalinnastunud ruum seob tervikuks kompaktsed linnad, eeslinnad ja traditsioonilised külad, väärtustades kõiki neid elamisviise võrdselt ühepalju. Hajalinnastunud ruumi inimsõbralikkuse ja majandusliku konkurentsivõime tagavad eeskätt looduslähedane keskkond ja hästi sidustatud asulate võrgustik.

Järgnevalt üleriigilisest planeeringust väljavõtted, mis seostuvad Hiiumaaga.

Väljapoole Tallinna ja Tartu lähitagamaad jääva Eesti territooriumi elujõulisuse määrab eeskätt maakonnakeskuste ja mõne suurema, oma tagamaa majandusliku vedajana toimiva linna edukus. Eduks ei piisa enam teenuste pakkumisest oma tagamaale – tähtsal kohal on spetsialiseerumine, võime leida oma koht riigi ja heal juhul ka rahvusvahelises tööjaotuses.

Maal elavad inimesed on kokkuvõttes üha enam linnastunud – oma mõtlemiselt, käitumiselt, tööhõivelt jne. Seetõttu peab maapiirkondade planeerimisel arvestama uut tüüpi kogukondadega.

Pühasustuse alalhoidmiseks peab kõigis maakohtades olema aasta ringi sõidukõlblik avalik teedevõrk, võimalus liituda mõistliku hinna eest elektrivõrguga, kiire andmesidevõrguga ja saada joogivett. Inimene peab saama lähikonnast otstarbekal viisil esmatähtsaid teenuseid ning pääsena ühissõidukiga iga päev maakonnakeskusesse.

Ka teistelt olulisematelt lennuväljadelt (Pärnu, Kuressaare, Kärdla jt) peab olema võimalik rahvusvahelist lennuühendust pidada. Lennumaht sõltub nõudlusest. Rahvusvaheliste lendude hulk jääb tõenäoliselt tagasihoidlikuks või hooajaliseks ega mõjuta eriti rahvusvahelise lennuühenduse tervikpilti Eestis.

Mõnevõrra teises olukorras on Kuressaare ja Kärdla, kus rahvusvaheliste lendude maht jääb tõenäoliselt tagasihoidlikuks ja/või neid tehakse hooajaliselt. Väikelennunduse populaarsuse kasvades muutuvad oluliseks ka väiksemad lennuväljad. Tähtis on tagada nende ligipääsetavus.

Kogu Eesti rannikul tuleb välja arendada riigi seisukohalt optimaalne väikesadamate (sh jahisadamad) kett, mis seob saared mandriga ja edendab turismialaseid otsesidemeid välisriikidega. Selline kett aitab kindlustada saarte ja rannikualade majanduslikku baasi. Väikesadamate arendamisel on otstarbekas ühitada erinevad kasutusotstarbed (kalandus, turism, rekreatsioon jne). Väikesadamate haakuvus tagamaal pakutavate teenustega tekitab sünergia, mis parandab turismi arenguvõimalusi. Väga tähtis on tagada hea ligipääs väikesadamatele – nii merel kui ka siseveekogudes.

Pikema aja jooksul vajab Eesti omatarbimise katteks uusi erilaadilisi energiatootmisüksusi, mille kavandamine ja rajamine peab toimuma ratsionaalselt ja kestlikult.

Samuti loob hajutatam energiatootmine ja kohalike varude kasutuselevõtt pikaajalisi töökohti väikelinnades ja maapiirkondades. Kuna see on suhteliselt kallis, tuleb leida mõistlik tasakaal hajutatud energiatootmise ja kontsentreeritud suurtootmise vahel.

Põhi- ja jaotusvõrk tuleb viia asulates üle maakaablitele, asulavälistes piirkondades peab aga suurendama õhu- ja maakaablite osakaalu ning nüüdisajastama õhuline. Varustuskindluse parandamiseks luuakse lähiaastatel 330 kV ringvõrk (Tallinn–Narva–Tartu–Pärnu–Tallinn). Varustuskindluse suurendamiseks saartel ja kohalike taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks tuleb rajada Lääne-Eesti saari ja mandrit ühendav kõrgepinge ringliin, mis võimaldab paremini meretuulikuparke võrku ühendada.

Energiasäästu nimel tuleb asustus teadlikult energiatõhusalt planeerida, rakendada süsteemselt hoonete energiasäästumeetmeid, eelistada ühistransporti jne.

Ühistranspordisüsteem peab olema sedavõrd heal tasemel, et inimesed hakkavad seda autotranspordile eelistama.

Energiasäästlik on linnalähipiirkondade parem ühendamine kergliiklusteede võrgustiku abil ning uusasustuse rajamise asemel hoopis olemasoleva asustuse säilitamine ja tihendamine.

Rohevõrgustiku säilitamise meetmed on maakonnaplaneeringutes üldiselt piisavad (vajaduse korral võib neid suurte linnade lähialade korral täiendada), kuid üldplaneeringutes tuleb rohkem tähelepanu pöörata nende piiride ja kasutustingimuste täpsustamisele. Tähelepanu tuleb pöörata rohevõrgustiku ökoloogilisele sidususele.

Väärtuslike maastike hoidmine, säilitamine ja kestlik kasutamine teenivad osaliselt rohevõrgustiku toimimise eesmärke, sest need sisaldavad muu hulgas loodusväärtusi, poollooduslikke kooslusi jms. Maakonna teemaplaneeringutes nimetatud väärtuslike maastike (sh traditsiooniliste põllumajandusmaastike) säilitamise ja kasutamise meetmeid tuleb uute planeeringute koostamisel arvesse võtta.

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 dokumendis väljendatud visioon 2030+ üldeesmärk

Oma eripäradele tuginedes panustab iga piirkond eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule, saades omakorda osa sellega kaasnevatest hüvedest. Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ning mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond. Hiiumaale sobiliku spetsialiseerumisena, mida eelisarendada nähakse ökoturismi, mille abil tugevdada piirkonna majandustegevust ja kogukondlikke algatusi. Kogu Lääne-Eesti piirkonnale ühise eesmärgina nähakse eelisarendatavana kalandust (sh vesiviljelus, logistika), mereressursside väärindamist, loodus- ja spa-turismi, loomakasvatust ja mahepõllumajandust.

Lääne-Eesti eripäraseid arenguvajadusi arvestades on muu hulgas vaja suuremat tähelepanu pöörata järgnevatele meetmetele ja tegevustele:

Ettevõtluse ja majanduskasvu stimuleerimisel on Lääne-Eestis regiooni looduskeskkonna iseärasuste tõttu (eelkõige saartel ja rannikualadel) otstarbekas pühenduda enam selle kestlikule majandamisele, rohe- ja biomajanduse potentsiaali ärakasutamisele ettevõtluse arendamisel ning loomakasvatusele ja mahepõllumajandusele, keskendudes senisest enam selle toodangu väärindamisele.

Hiiu maakonnaplaneering 2030+

Maakonnaplaneeringu eesmärk on määrata maakonna ruumilise arengu eesmärgid ning seada valdkondade (teemade) põhiselt üldised kasutustingimused.

Olulisemateks trendideks, millega maakonnaplaneeringu koostamisel on arvestatud ning mis mõjutavad ka Hiiumaa arengut on: IT arenduste levik ja kasvav mobiilsus, rahvastiku vähenemine ja vananemine, ökoloogilise mõtteviisi väärtustamine ja taastuvenergeetika laiem levik, kliimamuutus.

Maakonnaplaneeringu koostamise käigus on formuleeritud Hiiumaa visioon aastani 2030+:

Hiiumaa on loodust hoidva ja väärtustava elujõulise uuendusmeelse kogukonnaga saar Läänemeres, kus on atraktiivne elamis-, ettevõtlus- ja külastuskeskkond.

Visioonist tulenevalt on seatud ka maakonna ruumilise arengu eesmärgid:

1. Hiiumaa kultuuri- ja loodusväärtused hoidud ning teadvustatud ja loodusressursid keskkonnasäästlikult majandatud;
2. Hiiumaa on logistiliselt sidus ja maailmaga aktiivselt suhtlev maakond;
3. Hiiumaa majandus on uuenduslik, jätkusuutlik ja mitmekesine.

Strateegiliselt on oluline kohaliku atraktiivse asulamaastiku, hoonestuse ja kultuurmaastiku säilitamine. Maastikuväärtuste säilitamine, puhkealade ja sadamavõrgustiku arendamine loob eelduse turismi kui majandusharu arenguks.

Loodusressursside seisukohalt on oluline põllumajandusmaade, maavarade, kalaressursi säästlik majandamine.

Maakonnakeskuseks on Kärdla linn, kuid asustusstruktuuri toimimiseks ning teenuste kättesaadavuse tagamiseks on oluline ühenduste tagamine kõikide keskuste vahel. Regionaalsete teenuste arendamisel tuleb arvestada Hiiumaa saarelist eripära ega saa lähtuda ainult rahvaarvust.

Ühistranspordi teenus peab säilima keskuste vahel edaspidi vähemalt samas mahus.

Regulaarne ja sagedane lennu- ja reisiparvlaevaühendus saarte ja mandri vahel peavad säilima. Sadamate üldisel arendamisel on eesmärgiks sadama võimalikult mitmekesine kasutus, mis teeb need konkurentsivõimelisemaks.

Ühenduste parendamisel on olulised reisi- ja kaubasadamate funktsioonide mitmekesistamine ning teenuse kvaliteedi parendamine reisisadamates.

Oluline on taastuvenergeetika arendamine ning ringvõrgu rajamine.

Keskustes nagu Kärdla ja Käina ning nende lähialadel tootmise ja ettevõtluse arendamine lihtsustab tööjõu liikumist ja kättesaadavust kuna nende piirkondades paikneb suurem enamus saare rahvastikust.

Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering

Planeeringu eesmärgiks on tagada Hiiu maakonna mereala ruumilise arengu eesmärkide täitmine läbi kaasava planeerimisprotsessi. Planeeringu ajaline perspektiiv on aasta 2030. Planeering täidab ühtlasi olulise ruumilise mõjuga objekti asukoha valiku kriteeriume planeerimisseaduse mõistes.

Planeering kehtestatakse ainult merealal ja esitatud piiri ulatuses, planeeringuala piir on esitatud põhijoonisel. Objektid maismaal ja naabermaakondade merealal on eelkõige asjakohane, seonduv taustinfo, mida on peetud otstarbekaks esitada tulenevalt vastastikusest ruumilisest ja funktsionaalsest mõjust (merealale kavandatud objektid mõjutavad maismaal olevat ning vastupidi). Maismaad hõlmava maakonnaplaneeringu ja kohaliku omavalitsuse taseme planeeringute koostamisel tuleb tagada mereala planeeringu elluviidavus.

Planeeringuga kavandatu elluviimiseks on vajalikud järgmised tegevused, millesse tuleb KOV kaasata:

1. sadamate arendamiseks tuleb:

- mitmekesistada sadamate kasutusviise;
 - kohaliku merepääste võimekuse tagamiseks luua sadamates vastavad tingimused;
2. energiavarustatuse tagamiseks tuleb:
 - kui planeeringuga kavandatakse ühendused tuuleenergia tootmise aladega merel, tuleb planeering algatada nii maismaa- kui merealale;
 3. kalapüügi jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb:
 - tagada koostöös KOV-dega rannakalurite juurdepääs väikesadamatesse, paadisildadele ja lautrikohadele;
 - tagada kalade kudemiseks oluliste vooluveekogude suudmete settest puhastamine, et merre suubuvate vooluveekogude suudmed ning tee lähteni oleks avatud;
 4. puhke- ja turismiotstarbeliste tegevuste arendamiseks tuleb:
 - kohalikel omavalitsustel tagada juurdepääs ranna-aladele, veerekreatsiooni- ja purjespordialadele, supluskohtadele ja lautritele;
 5. merekasutusega seonduva õigusraamistiku väljatöötamine:
 - kohaliku omavalitsuse ja kogukonna osalemine mereala kasutamisel.

Hiiumaa valla arengukava 2035+

Hiiumaa valla arengukava 2035+ käsitleb Hiiumaa valda kui ühtset ja terviklikku kogukonda, territooriumi ja kohaliku omavalitsuse üksust, mis on UNESCO võrgustikku kuuluv Lääne-Eesti biosfääri programmiala alates aastast 1990.

Arengukava on koostatud viie strateegilise teemavaldkonna põhiselt (lisaks välja toodud ruumilist planeerimist mõjutavad valdkondlikud eesmärgid):

1. inimarengu eesmärgid:
 - Hiiumaal on hea, turvaline ning väärikas elada läbi terve elukaare;
 - Hiiumaal on piirkondlikku eripära arvestav, vaimset ja kehalist aktiivsust soodustav ning atraktiivne ja mitmekesine aja veetmise ning enesearengut toetav elukeskkond hiidlastele ja saare külalistele;
 - tagatakse kodulähedane tugev põhiharidus (I,II ja III kooliaste), säilitades olemasoleva koolivõrgu;
 - vee- ja kanalisatsioonitaristu rajamisel ja uuendamisel luuakse vastavates piirkondades tõhus tuletõrjeveevõtu võrgustik;
 - Hiiumaa eri piirkondades on kättesaadav esmatasandi arstiabi, sh on tegevust alustanud tervisekeskus;
 - uutele spetsialistidele munitsipaaleluruumide võimaldamine;
 - vaba aja-, kultuuri- ja sportimisvõimalused on mitmekesised ja kaasaegsed kõikides Hiiumaa piirkondades;
 - tervise-, matka- ja loovusradade ning avalike randade arendamine ning korrashoid koostöös kolmanda ning avaliku sektoriga, erasektoriga ja riigiga - Tahkuna poolsaare loodusradade arendamine;
 - Hiiumaa haridusasutuste ümbrusesse on loodud järk-järgult autovabad tsoonid;
 - füüsilise keskkonna kohandamine puuetega inimestele sobivaks;
 - pansionaadi teenuskohtade rajamine üle Hiiumaa;
 - Samaaria Hiiumaa Hooldekodu hoone renoveerimine ja laiendamine;
 - Hellamaa perekeskuse arendamine;
2. majandusarengu eesmärgid:

- taristud ning ühendused, sh parvlaevaliiklus, elektrivarustus, sideteenused, toetavad ettevõtluse säilimist ja arengut;
- on loodud arengutingimused täiendavatele kasvualdkondadele (turism, toidutootmine, põllumajandus, eelistatult mahepõllumajandus);
- käivitunud on uued kasvualad: meremajandus, eelkõige vesiviljelus, taastuveneergetika, loomemajandus;
- rajatakse Käina turg;
- tööstusalade taristu rajamine;
- leitakse koostöös erasektoriga uus rakendus tühjadele või alakasutatud äri- ja tootmiskaasadele ja -pindadele;

3. taristu ja ühenduste valdkonna eesmärgid:

- Hiiumaa väikesadamad on kaasaja tingimustele vastavalt välja arendatud;
- aastaks 2035 on 100% Hiiumaa majapidamistest ja kontorikohtadest ühendatud kiire lairiba internetiga, mis võimaldab saarel luua ja arendada nii mobiilseid riigisidemeid kui välistöökohti nii avalikus- kui erasektoris;
- Hiiumaal toimib tehniliselt stabiilne ringtoiteliin Hiiumaa ja mandri vahel (110 kV). Kõik Hiiumaa piirkonnad on varustatud kvaliteetse elektrienergiaga, mis toodetakse enamikus osas kohalikest taastuvatest allikatest (päike, tuul). Hiiumaa on võimeline tootma rohkem elektrit kui tarbib;
- Hiiumaa majapidamised on varustatud kvaliteetse joogivee ning nõuetele vastava kanalisatsiooniga;
- Hiiumaa juurutab uusimaid tehnoloogiaid nii era-, äri- kui kohalikus transpordis, sh isejuhtivate transpordivahendite kasutuselevõtuks;
- tolmuvaade avalike teede maht suureneb vähemalt 5 km aastas;
- välja on ehitatud täiendavad kaldarambid Rohuküla ja Heltermaa sadamatesse;
- välja on töötatud avaliku ruumi kujundamise põhimõtted;
- kergliiklusteede ühendatud võrgustiku rajamine riigiteede äärde ümber Hiiumaa ja suuremate asustusüksuste vahel;
- õhu keskpinge kaablite asendamine maakaabliga (nt Nõmme külast Putkaste ja Vaemlani);
- korrastatakse järk-järgult rannikualadele ja laidudele ligipääsetavus merelt;
- Kõrgessaarde kütusetankla rajamine;
- Kalana sadama-ala, sh Ristna jahisadama poolelioleva taristu väljaarendamine;
- Heltermaa-Rohuküla sadamatesse varu- ja lisaparlaveade sildumisvõimaluse loomine;
- riigiteede tolmuvaade katte alla viimine, sh Kärddla-Käina mnt lõpetamine, Puski-Käina maantee, Nurste-Kuriste, Nurste-Harju, Vahtrepa tee, Suureranna tee, Taterma-Lelu ja Ühti Lelu tee, Suuremõisa-Kallaste-Hellamaa;
- kiire internetiühenduse taristuvõrgu väljaehitamine;
- kergliiklusteed: Malvaste teerist-Reigi kiriku parkla, Suuremõisa-Käina, Lauka-Kõrgessaare, Rehemäe tee, Emmaste-Sõru;

4. külastuskeskkonna arengu eesmärgid:

- Hiiumaa on tuntud privaatse looduspuhkuse saar, mõnusate kultuuri- ja väliürituste saar ning heal tasemel elamusmajandussektoriga (sport, meri jne);
- olemasolevad ainulaadsed objektid ja väärtused on esile tõstetud (näiteks Hiiumaa rannad, arteesiaaevud, meteoriidikraater, Kaibaldi liivik jms);
- Hiiumaa külastajate ööbimiste arv majutusasutustes kasvab vähemalt 5% aastas;
- lisaks olemasolevatele on käivitatud vähemalt kolm aastaringse tegevusega külastusobjekti;

- RMK külastuskeskkonna arendamisele suunatud tegevuste jätkamine (matkarajad, puhkealad jm) - UNESCO Biosfääri programmiala tähistamine ja tutvustamine koostöös Saaremaa, Muhu ja Vormsi vallaga;
- ajalooliste sakraalhitiste (Reigi pastoraat ja kirik, Kärkla kirik, Käina kiriku eksponeerimine, Kassari kabel, Puski kirik, Pühalepa kirik jt) ning nende külastuspiirkondade arendamine;
- Kärkla sadama lähiümbruse arendamine, promenaadi rajamine Rannapaargu juurest Kärkla sadama ja Hausmani;
- Vabadussõjas langenute mälestusmärgi rajamine Pühalepa kiriku ette;

5. keskkonnahoiu ja -teadlikkuse eesmärgid:

- Hiiumaa metsaressurssi on säästlikult kasutatud;
- Hiiumaa väärtuslikud vaated ja maastikud on säilitatud ja hooldatud;
- Hiiumaa kultuuri- ja loodusväärtused on hoitud ning teadvustatud ja loodusressursid keskkonnasäästlikult majandatud;
- koelmualade taastamine: nt haugi koelmuala taastamine Suuremõisa jões, forelli koelmuala taastamine Pihla ojas ja Paope ojas;
- jõgede suublade ja maaparanduseeloolude puhastamine: nt Nuutri, Suuremõisa, Luguse, Jausa jõgi, Käina lahe suubuvad ja väljuvad kanalid;
- tiheasustusaladel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitunute arv on kasvanud 50%;
- avatud on vähemalt üks uus liiva-kruusa karjäär;
- Hiiumaa laidude eripärane looduskeskkond on säilinud;
- Hiiumaa puitu väärindatakse kohapeal senisest rohkem;
- Hiiumaal on toimiv ja ühtne jäätmete kogumise ja käitlemise süsteem, sh mahutite disain ja sildistamine;
- Lehtma ja Sõru sadama rajatiste (nt kai) ümberehitamine, vältimaks ranna-alade erosiooni.

Hiiumaa valla arengukava koostamisel on lähtutud ühinemislepingust. Arengudokument on kooskõlas Hiiu maakonnaplaneeringuga 2030+ ning täiendab seda.

Hiiumaa visioon 2035+ on sõnastatud järgmiselt: Hiiumaa on unikaalne kooslus puhta looduse keskel toimivast kaasaegsest elukeskkonnast, mis on tänu kvaliteetselt toimivatele tehnilistele lahendustele suurepärasel ühenduses välismaailmaga.

Täiendavalt tuleb analüüsida järgmisi arengudokumente:

- koostatav Hiiumaal ÜVK arendamise kava (valmib eeldatavalt veebruaris 2020, kuid kaardiandmed on enne seda kasutatavad);
- Hiiu valla soojusmajanduse arengukava (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429042017028> <https://vald.hiiumaa.ee/arengukava>);
- Hiiumaa kohaturundusstrateegia (<https://hiiumaaarenduskeskus.kovtp.ee/documents/687279/22181390/Hiiumaa+kohaturundus+14.02+.2019.pdf/b6a51d09-6a6c-4552-95fa-50d1e793ca2a?version=1.0>);
- kehtivad üldplaneeringud ja üldplaneeringu teemaplaneeringud:
 - Kärkla linna üldplaneering (2012);
 - Kõrgessaare üldplaneering (2003);
 - Kõrgessaare valla üldplaneeringu teemaplaneering - Maakasutusreeglite ja ehitustingimuste määramine (2010);
 - Pühalepa keskosa üldplaneering (2010);
 - Sarve-Heltermaa-Salinõmme piirkonna osa üldplaneering (2008);

- Suuresadama-Kärdla piirkonna üldplaneering (2003);
- Kuri-Tähva-Sääre vallaosa üldplaneering (2002);
- Hellamaa-Värssu-Puliste üldplaneering (2002);
- Hagaste- Heltermaa piirkonna üldplaneering (2005);
- Käina üldplaneering (2006);
- Käina valla osa, Kassari saare üldplaneering (2003);
- Emmaste üldplaneering (2005).

2. RUUMILISED VAJADUSED HIIUMAAL JA ÜLDPLANEERINGUGA LAHENDATAVAD ÜLESANDED

Üldplaneeringu (ÜP) üks olulisim eesmärk on igal tasandil tingimusi vähemalt säilitada või parendada. Seda nii elanike arvu, ühenduste, energiakindluse, loodusväärtuste, pärimuse jmt osas.

Selleks tuleb üle vaadata kehtivates üldplaneeringutes seatud tingimused, viia need kooskõlla maakonnaplaneeringus kavandatuga ning ühtlustada osavaldade lõikes. Maakonnaplaneeringu muutmise ettepanekute vajadus selgub ÜP koostamise käigus.

2.1. Tasakaalustatud ja kestliku asustuse arengu tagamise tingimused

- 2.1.1. Maalise ja linnalise asustuse põhimõtete üle vaatamine ning nende seostamine õigusaktides sätestatud tiheasustusaladega.
- 2.1.2. Kirjeldada asustuse arengut suunavad üldised tingimused, määrata perspektiivsed elamualad (sh vaadata üle kehtivates ÜP-des määratud alade sobivus ja kattuvus hiljem moodustatud kaitsealadega), sh uutele kortermajadele.
- 2.1.3. Määrata elamualad üürimajade kavandamiseks.
- 2.1.4. DP kohustusega alade ja juhtude määramine ning põhjendamine.
- 2.1.5. Määrata üldised kasutus- ja ehitustingimused vajadusel piirkondlike erisustega (mahud, kõrgus, haljastus, juhtotstarbed, krundi minimaalne suurus), mis jäävad aluseks projekteerimistingimuste koostamiseks aladel, kus DP kohustus puudub.
- 2.1.6. Vaadata üle miljööväärtuslike alade määramise vajadus ning ulatus (võibolla määrata väiksemad ja selgemad alad nt tänav, küla osa vmt). Kirjeldada suhteliselt täpselt, mida peetakse antud aladel väärtuseks, seletada lahti miljöö sisu, seada nende säilimiseks tingimused.
- 2.1.7. Määrata juhud, mille puhul on arendamiseks vajalik eeldus arhitektuurivõistluse läbiviimine.
- 2.1.8. Tiheasustusaladel turvalisuse tõstmise meetmete leidmine avaliku ruumi planeerimisel (kaasata planeerimistevusse PPA).

PPA: *palun esitada teiepoolne nägemus avaliku ruumi planeerimisel turvalisuse tõstmise osas üldplaneeringu täpsuastmel/tasandil.*

- 2.1.9. Vaadata üle ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ulatus ning kaasajastada tänastele vajadustele vastavaks. Määrata üleujutatavad alad. Selgitada välja kohad, kus esineb oluline avalik huvi ehituskeeluvööndi vähendamiseks;

Külaseltsid, kogukonnaliikmed, rannakalurite mtü-d: *palun esitage teadmised võimalikest üleujutusohuga aladest.*

- 2.1.10. Suplus- ja puhkekohtade arenguks vajalike tingimuste määramine (juurdepääsud, parkimine, prügikogumine, pääste tagamine jmt).

Külaseltsid, kogukonnaliikmed, rannakalurite mtü-d: *palun esitage kohad, kus oleks vajalik tagada avalik juurdepääs kallasrajale, kus võiks ja kus ei tohiks olla nimetatud alad.*

- 2.1.11. Määrata sobivad alad suuremate puhke- ja turismiarenduste (nt SPA, majutusasutused) kavandamiseks (eelistatult trasside ja olemasolevate juurdepääsude ligidal).
- 2.1.12. Määrata kaugkütte piirkonnad tiheasustusaladel, koos perspektiivse laienemisega.
- 2.1.13. Sõnastada üldised põhimõtted tiheasustusaladelt sademe- ja liigvee ärajuhtimiseks.
- 2.1.14. Teha ettepanek Kärkla linna ja Kõrgessaare aleviku asustusüksuse piiri muutmiseks.
- 2.1.15. Kajastada ning vajadusel korrigeerida Põllumajandusuuringute Keskuse poolt väljastataval andmekihil väärtuslikud põllumaad ja määrata nendele alade piisavaks säilimiseks asjakohased tingimused.
- 2.1.16. Kirjeldada nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega aladel ehitamise tingimused. Kaaluda müra normtasemetete määramise vajadust.
- 2.1.17. Kaaluda sundvõõrandamise või sundvalduse seadmise vajadust avalikes huvides seatud ülesannete täitmiseks.

2.2. Head ja mugavad liikumisvõimalused, st ühendused saarel ja naaberaladega

- 2.2.1. Määrata kergliiklusteede kulgemine, vajalikud trassikoridorid ja omavahelised ühendused, pöörata tähelepanu asulasisestele ühendustele;

Külaseltsid, kogukonnaliikmed: palun esitage nägemus kergliiklusteede vajalikkuse ja asukoha osas.
- 2.2.2. Ühistranspordi võrgu ja sõlmpunktide arenguvajaduse ülevaatamine ja kajastamine (sh lennujaam, reisisadamad) ning sellest tulenevalt teha ruumiotsused.
- 2.2.3. Määrata tiheasustusaladel parkimise võimalused, perspektiivsed vajadused.
- 2.2.4. Määrata avaliku kasutusega teede asukohad ning perspektiivsed vajadused.
- 2.2.5. Kaaluda tänavate ja maanteed kaitsevööndite laiendamise või vähendamise vajadusi.
- 2.2.6. Kajastada olemasolevad ja perspektiivsed matkarajad, nende võrgustik;

Külaseltsid, kogukonnaliikmed: palun esitage oma nägemus perspektiivsetest matkaradadest.
- 2.2.7. Üle vaadata lautrikohad, väikesadamad ja sadamad ning seejuures avalikud juurdepääsud rannale ning paadikuuride ehitamise võimalus (määrata kaldaga püsivalt ühendatud ehitiste ehituslikud tingimused, sh merepääste vajadused). Kajastada arenguvajadused;

Külaseltsid, kogukonnaliikmed, rannakalurite mtü-d: palun esitage kohad, kus oleks vajalik tagada avalik juurdepääs kallasrajale.
- 2.2.8. Vaadata üle RMK metsaveoteed ning võimalused panna need teenima kogukonna huve (pakkuda lisajuurdepääse kallasrajale jmt) ;

RMK: palun esitage oma seisukoht RMK teede võimaliku avaliku kasutuse osas tulevikus.
- 2.2.9. Kiire interneti leviala laiendamise võimalused, baasvõrgu ühenduste loomise esimene ja teine vajadus määrata. Määrata tingimused mobiilside võrgustiku arenguks kooskõlas maastikuväärtustega.

ELASA, Elektrilevi, muu võimalik sideteenuse pakkuja: palun esitage baasvõrgu asukohad ja nägemus perspektiivsetest nn mahasõitudest. Missugused on tingimused, et teenusepakkuja läheks kohale teenust pakkuma või mis on piir, et tegu on turutõrke piirkonnaga, kuidas valla üldplaneering saaks mõjutada teenuse kättesaadavust?

2.3. Varustatus energiataristuga (sh ringtoide mandri ja Saaremaaga, kõrgepingeliini koridor, meretuuleparkidega ühendus).

MKM, Elering: palun esitage omapoolne seisukoht koos võimalike tehniliste tingimustega liinide koridori planeerimiseks lähtuvalt võimalikest meretuuleparkidest. Kas 2021. a esimese

poole seisuga on piisava täpsusega infot koridoride planeerimiseks või tuleb koridorid planeerida kaugemas tulevikus eri- või teemaplaneeringutega.

- 2.3.1. Vaadata üle ning täpsustada maakonnaplaneeringus märgitud tingimused ja põhimõtted taastuvenergia tootmisüksuste rajamiseks (päikese-, tuule-, bioenergia) ning määrata rajamise põhimõtted ka väiksemate tootmisüksuste arendamiseks (nt ühe või mitme majapidamise või ettevõtte vajadusi arvestav).

2.4. Rohevõrgustiku sidusus ja maastikuväärtuste hoidmine

- 2.4.1. Läbivalt arvestada asjaoluga ning luua seosed, mis tulenevad Hiiumaa kuulumisega UNESCO Lääne-Eesti biosfääri võrgustikku.
- 2.4.2. Hiiumaal on riigi tasandi suured tuumalad T1 ja väikesed tuumalad T2 (maakonna planeeringus märgitud), nendega arvestamine. Täpsustada rohevõrgustiku piire ja säilimiseks vajalikke kasutustingimusi. Tuleviku arenduste planeerimiseks näidata võrgustiku toimimiseks olulised kohad ja võrgu struktuur, et vältida võrgustiku kahjustumist.
- 2.4.3. Maakonna planeeringus märgitud väärtuslike maastike väärtuste kirjeldamine ja suuniste määramine arendustegevuste võimaldamiseks nendel aladel, (sh kultuuripärandi säilitamiseks tingimused ning määrata metsamaa raadamise ulatus ja lageraie meetodil metsamajandamise keelualad näiteks puhkemajanduseks olulistes piirkondades).
- 2.4.4. Määrata perspektiivsed puhke-, tervise- ja spordirajatiste alad, mida hiljem järgmise tasandi või teemplaneeringuga lahendada. Kaasata RMK.
- 2.4.5. Maaparandussüsteemide kaardistamine (sh eesvoolude märkimine) ja vajadusel kitsenduste kirjeldamine.

Külaseltsid, kogukonnaliikmed: *palun esitage võimalikke lokaalseid üleujutusalasid või liigniiskena püsivaid põllu- ja metsamajandus maa-alasid ehk alasid, kus on probleem liigveega.*

2.5. Eriotstarbelised ehitised

- 2.5.1. Sadamate perspektiivsete vajaduste ja laienemisvajadustega (purgla, parkimisala jms) arvestamine.
- 2.5.2. Jäätmekäitluskohtade määramine uusi vajadusi arvestavalt (perspektiivne laienemisvajadus vaja selgitada).
- 2.5.3. Loomsete jäätmete matmisala perspektiivsete vajadustega arvestamine, võimaluste ülevaatamine.
- 2.5.4. Vaadata üle maakonnaplaneeringus määratud maardlate tegelik laienemise vajadus ning määrata ümbritsevatele aladele arengutingimused. Vaadata üle väljaveoteede tingimused ja nendest tekkivad võimalikud häiringud.
- 2.5.5. Täpsustada maakonnaplaneeringus määratud riigikaitsealase otstarbega alade piire.
- 2.5.6. Kaaluda lisaks maakonnaplaneeringuga planeeritule täiendavate maismaa tuuleparkide alade planeerimist.
- 2.5.7. Määrata riigikaitsealase otstarbega maa-alad ning täpsustada maakonnaplaneeringus määratud riigikaitsealase otstarbega maa-alade piirid.

3. VAJALIKUD UURINGUD

Uuringute täpsem vajadus vaadatakse üle koostöös konsultandiga.

Vallavalitsus on tellinud korduva üleujutusala määramise uuringu, kus käsitletakse üleujutuse riskipiirkondi ja üldplaneeringus käsitlemist vajavaid meetmeid. Uuring valmib 2020 aasta lõpuks.

Võimalikud vajalikud uuritavad teemad on:

- taastuenergia lahenduste kasutuselevõtu võimalused Hiiumaal (sh oleva liinivõrguga liitumise võimalused lähema 10 a jooksul);
- rohetaristut suunavate tingimuste täpsustamine, sh rohevõrgustiku, rohealade, metsade, kõrgendatud avaliku huviga metsade, linnametsade, parkide ruumilise paiknemise ja nende kasutamise seotud tingimuste ja põhimõtete täpsustamine.

4. ÜLDPLANEERINGU JA KSH KOOSTAMISEL KOOSTÖÖTEGIJAD JA KAASATAVAD ISIKUD

Valitsusasutused, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi üldplaneering käsitleb, valdkonna eest vastutav minister (koostöö tegijad ja hilisemad kooskõlastajad):

Kaitseministeerium	info@kaitseministeerium.ee
Maaeluministeerium	info@agri.ee
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	info@mkm.ee
Rahandusministeerium	info@rahandusministeerium.ee
Keskkonnaministeerium	keskkonnaministeerium@envir.ee
Sotsiaalministeerium	info@sm.ee
Keskkonnaamet	info@keskkonnaamet.ee
Maa-amet	maaamet@maaamet.ee
Lennuamet	ecaa@ecaa.ee
Veeteede amet	eva@vta.ee
Maanteeamet	info@mnt.ee
Muinsuskaitseamet	info@muinas.ee
Põllumajandusamet	pma@pma.agri.ee
Päästeamet (Lääne päästekeskus)	laane@rescue.ee
Tehnilise järelevalve amet	info@tja.ee
Terviseamet	kesk@terviseamet.ee
Veterinaar- ja toiduamet	vet@vet.agri.ee
Politsei- ja piirivalveamet	ppa@politsei.ee

Planeeringualaga piirnevad kohaliku omavalitsuse üksused (koostöö tegijad ja hilisemad kooskõlastajad):

Saaremaa vald	vald@saaremaavald.ee
Muhu vald	vald@muhu.ee
Vormsi vald	vv@vormsi.ee
Haapsalu vald	hlv@haapsalulv.ee
Lääneranna vald	vallavalitsus@laaneranna.ee
Lääne-Nigula vald	vv@laanenigula.ee

Isikud, kelle õigusi planeering võib puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või üldplaneeringu elluviimise või planeeringuala ruumiliste arengusuundumuste vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu ning planeeritava maa-ala elanikke esindavad mittetulundusühingud ja sihtasutused (kaasatavad):

Keskkonnainspeksioon	valve@kki.ee
Elektrilevi OÜ	elektrilevi@elektrilevi.ee
Telia Eesti OÜ	info@telia.ee
Elering AS	info@elering.ee
AS Connecto Eesti	info@connecto.ee
Kärdla Veevärk	kvv@kvv.ee
TS Laevad	info@praamid.ee
AS Kihnu Veeteed	veeteed@veeteed.com
Lehtma sadam	info@lehtma.ee
Kärdla lennujaam	kardla-airport@tll.aero
Kaitseliidu Lääne Malev	laane@kaitseliit.ee
Eesti Lairiba Arenduse SA	info@elasa.ee
Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon	info@tuuleenergia.ee
Põllumajandusuuringute Keskus	info@pmk.agri.ee
AS Saarte Liinid	info@saarteliinid.ee
SA Hiiumaa Sadamad	sadamad@hiiumaa.ee
SA Hiiumaa Arenduskeskus	arenduskeskus@hiiumaa.ee
MTÜ Hiidlaste Koostöökogu	info@kogu.hiiumaa.ee
MTÜ Hiiukala	info@hiiukala.org
MTÜ Hiiumaa Metsaselts	aira.toss@erametsaliit.ee
Hiiumaa Ettevõtjate Liit MTÜ	tanel@faasion.ee
Eesti Erametsaliit MTÜ	erametsaliit@erametsaliit.ee uku.meriloo@erametsaliit.ee
Loode-Hiiumaa Külade Selts	laukaselts@gmail.com
Külaselts Hellatempa	maili6@hotmail.ee
Pühalepa Naistekoda	naistekoda@hotmail.ee
Kuriste külaselts	hille@kuriste.ee
Orjaku külaselts	margit@hiiumaa.ee
Kõpu piirkonna arendusselts Valguskiir	Harda.roosna@hotmail.ee
Putkaste külaselts	sydamepesa@gmail.com
Hiiu Kaarel ja Leena	helgireede@hotmail.ee evelotta2@hotmail.ee
Jausa Küla Selts	jausaselts@gmail.com
Sõruotsa külaselts	kvisnapuu@gmail.com
Kaigutsi külaselts	tiinaveem@hotmail.ee
MTÜ Kassari Haridusselts	info@kassarimaa.ee
MTÜ Külaselts MUHV	muhvile@gmail.com

Agapäeotsa selts	agapaeots@gmail.com
MTÜ Haridusselts EDU	Agu.kohari@gmail.com haridusselts@hiiumaa.ee
Palade Teabetuba	maateabetoad@gmail.com
MTÜ Männamaa külaselts	kaupoh@hotmail.ee
Tubala Küla Selts	Vktr422@gmail.com
Salinõmme Külaarengu Selts	ingridsaarnak@hotmail.com
Kalana Küla Selts	info@kalana.ee
Ühendus Kodukant Hiiumaa	hiiumaakodukant@gmail.com estertammis@gmail.com
Hiiumaa Sõprade Selts	kristaesta1970@gmail.com
Hiiumaa Vabatahtlik Merepääste Selts	marek.ratsep@gmail.com
Riigimetsa Majandamise Keskus	rmk@rmk.ee
Riigi Kinnisvara	info@rkas.ee

Kaasatavana saab lisada iga isiku, kes on oma soovist teavitanud Hiiumaa vallavalitsust.

5. ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMISE TÖÖKORRALDUS

Hiiumaa valla üldplaneeringu koostamiseks, mõjude hindamiseks ja uuringute teostamiseks viidi läbi riigihange „Hiiumaa valla üldplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine“. Riigihangete läbiviimisel lähtuti Eesti Planeerijate Ühingu, Rahandusministeeriumi planeeringute osakonna ning riigihangete- ja riigiabi osakonna poolt koostatud soovitudest – „Soovitused ruumilise planeerimise konsultatsioonihanke läbiviimiseks“.

Üldplaneeringu koostamise korraldamiseks moodustati vallavalitsuses 6-liikmeline töörühm, millele lisanduvad konsultandi poolsed liikmed, kes on ÜP-ga pidevalt tegelev ja vaheotsuseid langetav üksus. Üldplaneeringu koostamisel tuginetakse valla arengukava sisendile, ÜP lähteseisukohtadele, KSH hinnangule, uuringutele ja eksperthinnangutele ning vastavalt vajadusele kaasatakse juhtrühma erinevate valdkondade esindajaid vms võtmeisikuid.

Üldplaneeringu olulisemad kehtestatavad kihid avalikustatakse läbi ArcGis Online kaardirakenduse.

Vallavalitsuse poolt kuuluvad töörühma koosseisu:

Kaire Nõmm arhitekt, ÜP protsessi koordineerija

Monika Pihlak arenguosakonna juhataja

Osavaldade DP-de menetlusega tegelevad spetsialistid:

Triin Masing Kärdla ja Kõrgessaare osavalla ehitusspetsialist

Mai Julge Pühalepa osavalla maaspetsialist

Merilin Kaevandes Käina osavalla maaspetsialist

Pilvi Post Emmaste osavalla maa- ja ehitusspetsialist

Kaasatavad spetsialistid:

Hergo Tasuja vallavanema asendaja

Lauri Preimann Kärdla osavallavanem

Liili Eller	Pühalepa osavallavanem
Omar Jõpiselg	Käina osavallavanem
Pilvi Post	Emmaste osavallavanem
Üllar Laid	Kõrgessaare osavallavanem
Aivar Viidik	volikogu esimees
Kadri Aljas	keskkonnaspetsialist
Piret Sedrik	ühistranspordi spetsialist
Kai Vahtra	Kärdla ja Kõrgessaare osavalla maaspetsialist
Veronika Kaevandes	Käina osavalla ehitusspetsialist
Reet Nisumaa	Pühalepa osavalla ehitusspetsialist

Konsultandi AB Artes Terrae OÜ ja Alkranel OÜ poolt kuuluvad töörühma koosseisu:

Heiki Kalberg	ruumilise keskkonna planeerija, maastikuarhitekt-ekspert, konsultandi poolne projektijuht
Jürgen Vahtra	ruumilise keskkonna planeerija, gis-ekspert
Alar Noorvee	keskkonnamõju hindamise juhtekspert, keskkonnamõju hindamise projektijuht
Tanel Esperk	keskkonnamõju hindamise ekspert
Terje Liblik	keskkonnamõju hindaja

6. AJAKAVA

Ajakava koostamisel on lähtutud planeerimisseaduses üldplaneeringu koostamisele esitatud nõuetest. Ajakava on esialgne ja selles võib töö käigus tulla muudatusi.

<i>Jrk nr</i>	<i>Tegevus</i>	<i>Tegevuse aeg</i>
1	ÜP lähteseisukohtadele ja KSH väljatöötamise kavatsuse koostamine (sh seisukohtade küsimine ja avalikustamine)	August 20 ... jaanuar 21
2	ÜP eskiislahenduse (eelnõu) koostamine koos KSH aruandega	Oktoober 20 ... mai 21
3	ÜP eskiislahenduse (eelnõu) ja selle KSH aruande avalikustamine	Juuni 21 ... juuli 21
4	ÜP ja selle KSH aruande koostamine	August 21 ... veebruar 22
5	Kooskõlastamine	Märts 22 ... juuni 22
6	ÜP vastuvõtmine	Juuni 22
7	ÜP avalik väljapanek, avalik arutelu	September 22 ... november 22
8	ÜP korrigeerimine ja heakskiidu menetlus	Detsember 22 ... märts 23
9	ÜP kehtestamine	Aprill 23

7. KSH OBJEKT JA ULATUS

Käesoleva keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi ka *KSH*) objektiks on Hiiumaa valla üldplaneering. Hiiumaa vald on omavalitsus, mis moodustati 25. oktoobril 2017 Hiiumaa valla, Käina valla, Pühalepa valla ja Emmaste valla ühinemisel. Valla pindala on 1027 km².

Hiiumaa valla üldplaneeringu koostamine ja KSH algatati Hiiumaa Vallavolikogu 18.10.2018 otsusega nr 90 (lisa 1). Üldplaneeringu alaks on Hiiumaa vald ning seosed valla lähiümbrusega (naaberomavalitsustega), et tagada sidusate võrgustike (taristud, roheline võrgustik) toimimine. KSH ala ühtib planeeringualaga: KSH viiakse läbi Hiiumaa valla haldusterritooriumi kohta.

Tulenevalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 31¹ on KSH eesmärgiks arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut.

8. MÕJUTATAVA KESKKONNA ÜLEVAADE JA SEOS KSH-s KÄSITLETAVAGA

8.1. Planeeringuala asukoht ja paiknemine

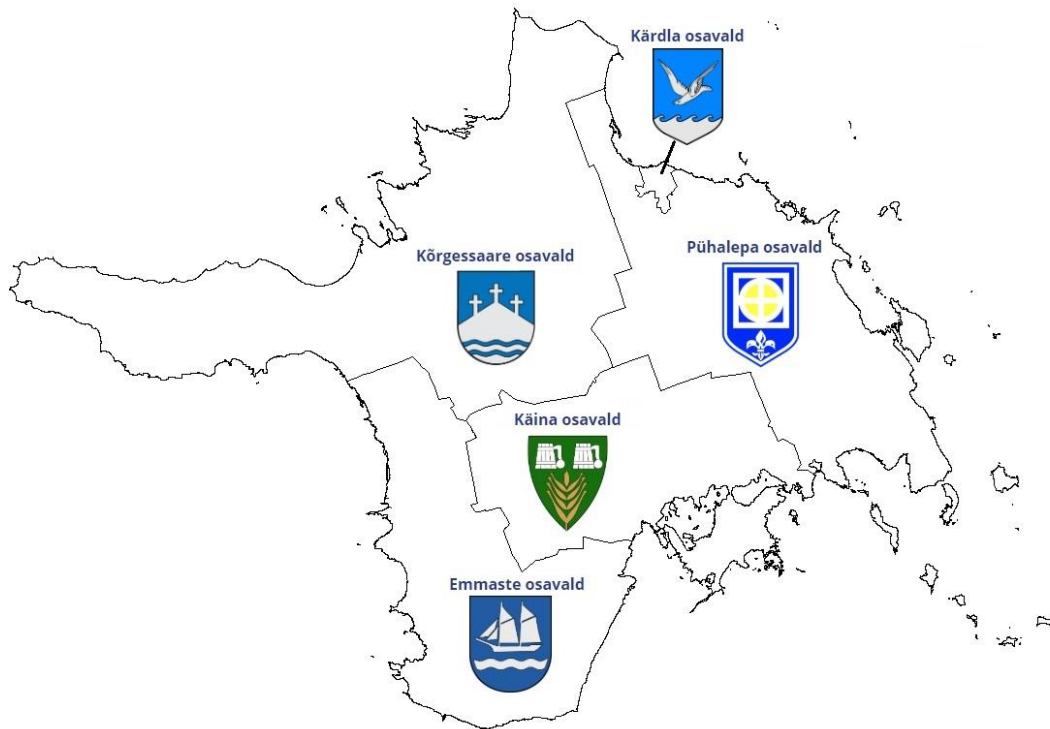
Hiiumaa vald on Eesti suuruselt teine saar, mis asub Lääne maakonna loodes osas (vt Joonis 8.1), olles igast küljest piiritletud merega. Lähipiirkonnas paikneb Vormsi vald ja Haapsalu linn (idas), Saaremaa vald (lõunas). Valla koosseisu kuulub ka mitmeid väiksemaid saari Soome lahes ja Väinameres.

Joonis 8.1. Hiiumaa valla paiknemine (tähistatud rohelisega). Alus: Maa-amet, 2020.

Hiiumaa valla keskus asub Kärdla linnas. Lisaks paikneb vallas 2 alevikku (Kõrgessaare ja Käina) ja 182 küla (Hiiumaa valla arengukava 2035+, 2018).

Vald jaguneb viieks osavallaks: Emmaste osavald, Kõrgessaare osavald, Käina osavald, Kärdla osavald ja Pühalepa osavald. Osavalla eesmärgiks on kohaliku initsiatiivi hoidmine, kohalike elanike kaasamine kohalike küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine valla ülesannete täitmisel (vt Joonis 8.2).

Joonis 8.2. Osavaldade paiknemine Hiiumaa vallas. Alus: Maa-amet, 2020.

8.2. Looduskeskkond

8.2.1. Maastik, geoloogia (sh radoon) ja maavarad

Hiiumaa vald paikneb Hiiumaa maastikurajoonil. Maismaa järkjärguline kerkimine on kaasa toonud vaheldusrikka pinnakattega mitmekesise maastiku. Mh on Hiiumaa oma ümbrusega kõige invasiivsemalt kerkiv Eesti osa, kerkides aastas kuni 3 mm (Arold, 2005).

Ümber 310 km pikkuse rannajoonega Hiiumaa valla (Hiiumaa saare) asub ligi 230 väikest ja madalat saart (kõik ei kuulu valla haldusterritooriumi alla). Teistest saartest märksa suurem on maastikurajooni kagupiiril asuv väga liigestatud rannajoonega ja paljude neemedega Kassari saar (19,3 km²). Hiiumaa saare ja Kassari saare vahele jääb vaevalt ühe meetri sügavune, laguuniks muutunud ja veetaseme regulaatoriga ohjatatav 2-3‰ soolsusega Käina laht, mis on elustikurikas linnuala (Arold, 2005). Kassari on Hiiumaaga tammteedega ühendatud.

Hiiumaa valla pinnakattest moodustavad väga suure osa liivad (ca 70%), mis on ka saare üheks metsasuse peapõhjustest (Arold, 2005).

Omapäraseks maastiku pinnavormiks on Kõpu kõrgend, mis küündib 68 m üle merepinna. Kärkla linna idaosa ulatub aluspõhjalisele Põllumäe kõrgendikule, mis on osa setendite alla mattunud meteoriidikraatri ringvallist. Palukülas paljanduvad sellel vallil Vormsi lademe savikad lubjakivid. Kraatri läbimõõt ringvalli harjalt on 4 km ja sügavus üle 500 m. Kraater avastati 1970., selle meteoriitne päritolu tõestati 1980. aastal (Arold, 2005).

Maastikule lisavad eripära surveelased põhjaveed, seda just saare idaosas. Peamine maastiku eripära tuleneb saare merelisest ilmastust (tormisem tuul, vähem sademeid ning pehmemad talved), tänu millele on saarel võimalik kasvatada ka külmaõrnemaid taimi (Arold, 2005).

Maavaradest on Hiiumaa vallas esindatud kruus, liiv, lubjakivi, meremuda, savi, turvas (vt Tabel 8.1). Hiiumaa valla maardlate asukohad on esitatud Joonis 8.3-l.

Tabel 8.1. Hiiumaa vallas paiknevad maardlad. Seisuga 29.07.2020 (Alus: Maa-amet, 2020).

Maardla nimetus	Maavara nimetus	Registrikaardi nr	Pindala (ha)
Määvli	kruus	106	77,18
Prassi	kruus	460	291,05
Suurepsi	kruus	777	61,75
Muda	kruus	458	288,69
Männamaa	kruus	496	116,99
Partsi	kruus	459	53,5
Malvaste	liiv	451	148,04
Puski	liiv	778	5,58
Sääre	liiv	480	45,01
Vakamaa	liiv	492	13,55
Mänspäe	liiv	478	1,84
Nõmba	liiv	479	13,38
Harju-Männiku	liiv	490	20,77
Hiiumadala	liiv	40	477,46
Paoma	liiv	455	1,07
Hirmuste	liiv	476	28,73
Kalana	liiv	477	8,99
Luidja	liiv	491	51,12
Villamaa	liiv	493	0,96
Kõpu	liiv	849	1867,99
Suuremõisa	lubjakivi	384	18,68
Paluküla	lubjakivi	436	11,05
Ninametsa	lubjakivi	83	22,26
Käina	meremuda	243	128,25
Kleemo	savi	448	6,71
Partsi	savi	449	132,93
Pihla	turvas	120	1863,02
Õngu (Tihu)	turvas	641	611,73
Määvli	turvas	520	403,52

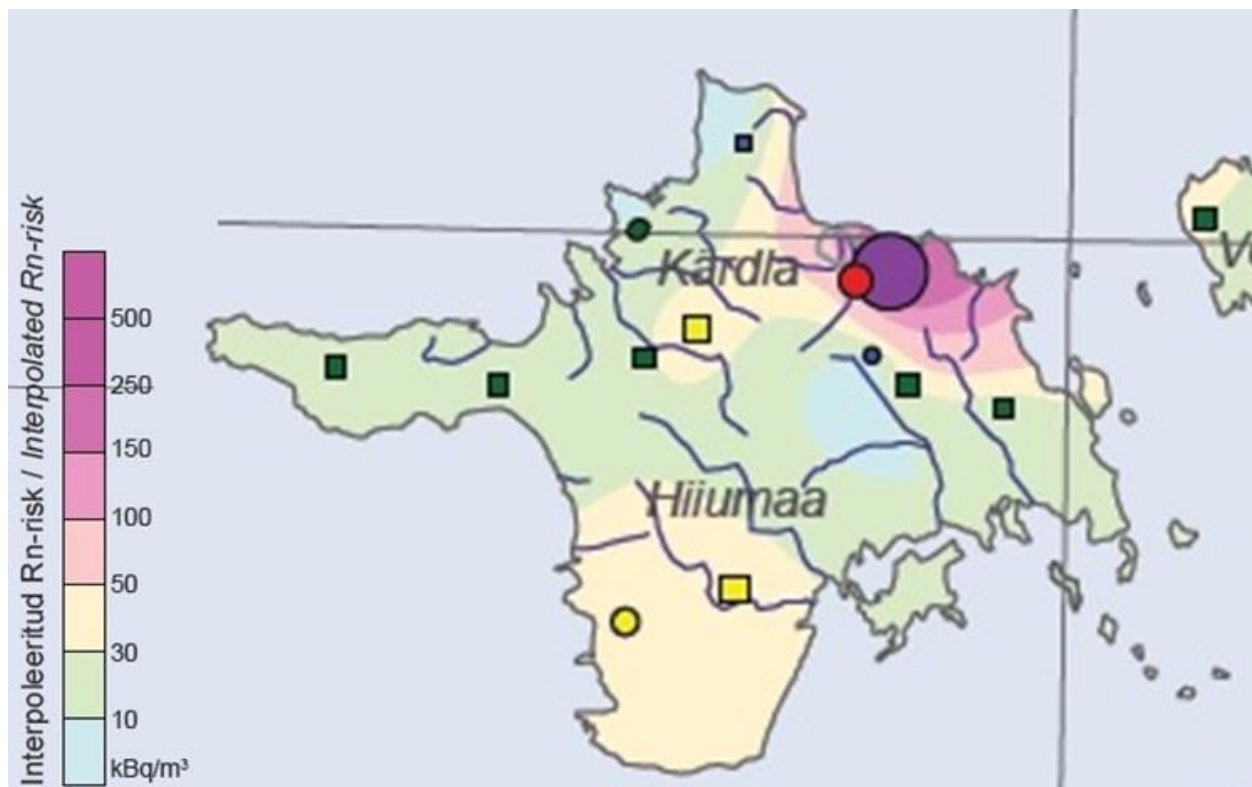

Joonis 8.3. Maardlate asukohad Hiiumaa vallas. Roosa joonega on tähistatud maardlate piirid, punase joonega on tähistatud mäeeraldiste piirid. Seisuga 29.07.2020 (Allus: Maa-amet, Maardlate kaardirakendus 2020).

Esialgse Eesti radooniriski levilate kaardi (OÜ Eesti Geoloogiakeskus, 2004) ning Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlase (OÜ Eesti Geoloogiakeskus, 2017) alusel on Hiiumaa vallas esindatud madala, normaalse ja kõrge radooniriskiga alad (vt Joonis 8.4). Küll aga ei kuulu valla haldusterritoorium keskkonnaministri 30.07.2018 määruse nr 28 *Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel* kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetellu.

Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlase (Eesti Geoloogiakeskus, 2017) kohaselt soovitatakse, et aladel, kus Rn-sisaldus pinnaseõhus ületab 30 kBq/m^3 , on otstarbekas elamute, olme- ja teiste sarnaste hoonete projekteerimisel teha eelnevalt detailsemad uuringud. Maja asukoha pinnase kõrge Rn-sisalduse korral tuleb rakendada ehitamisel kehtestatud radoonikaitse nõudeid, et vähendada Rn-sisaldust majade siseõhus miinimumini.

Eesti Geoloogiakeskus (2017) alusel on Hiiumaa vallas radoon pinnaseõhus praktiliselt kõikjal olnud alla 30 kBq/m^3 . Vaid Kärdla linna lähedasel alal on see üle 30 kBq/m^3 (vt Joonis 8.4). Seega on antud alal otstarbekas kaaluda detailsemate uuringute tegemist ning vajadusel hoonete radoonikaitse meetmete rakendamist.

Joonis 8.4. Radooni tasemed pinnaseõhus Hiiumaa valla haldusterritooriumil (OÜ Eesti geoloogiakeskus, 2017).

Eesti põhjaveekaitstuse kaardi 1:400000 (Eesti Geoloogiakeskus OÜ, 2001) kohaselt on vallas valdavalt tegemist kaitstud, suhteliselt kaitstud või keskmiselt kaitstud põhjaveega alaga, vähesel määral esineb ka nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega alasid (vt Joonis 8.5).

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Pikkus lisaharudega, km
VEE4603303	Aara allik (Libahundi karstiauk ja allikas)	Allikas	-
VEE4603202	Alligaouk (Kõpu küla allikakaev)	Allikas	-
VEE4602401	Allika allik (Allika talu allikakaev)	Allikas	-
VEE4602313	Allika talu allikad	Allikas	-
VEE4602314	Allika talu allikad	Allikas	-
VEE4602315	Allika talu allikad	Allikas	-
VEE4602307	Allika talu suur allikas	Allikas	-
VEE4602205	Hallikivi allik (Sarve viies allikas)	Allikas	-
VEE4603305	Igameessoo allik (Igameessoo allikaala)	Allikas	-
VEE4602210	Ingli allik (Sarve kaheksas allikas)	Allikas	-
VEE4603304	Issimetsa allik (Hirmuste karjäari allikas)	Allikas	-
VEE4601400	Jahimajaallik (Partsi allikad, Partsi jahimaja allikas)	Allikas	-
VEE4602306	Jõe allik (Vaemla allikas)	Allikas	-
VEE4602309	Jürna allikas	Allikas	-
VEE4601600	Kaarli allik (Piilbergi allikas, Patsipaelaauk)	Allikas	-
VEE4602304	Karjamaa allik (Karjamaa allikakaev)	Allikas	-
VEE4602203	Keeriku allik (Sarve kolmas allikas)	Allikas	-
VEE4603300	Keevallik	Allikas	-
VEE4601500	Keevallik (Kärdla Keevallik) (Kärdla keevad allikad)	Allikas	-
VEE4600403	Kidaste allik (Kidaste allikasoo)	Allikas	-
VEE4603302	Kiviränga allik (Kiviränga allikas)	Allikas	-
VEE4603201	Kopa allik (Kopa allikakaev)	Allikas	-
VEE4601001	Kukemäe allik (Kukemäe allikas)	Allikas	-
VEE4600402	Kuusiku allik (Kuusiku talu allikakaev)	Allikas	-
VEE4603100	Külmallik	Allikas	-
VEE4602305	Laasma allik (Laasma allikakaev)	Allikas	-
VEE4601601	Laoniidi allik (Kõrmi-koha allikas)	Allikas	-
VEE4603200	Lelulitsiallik	Allikas	-
VEE4602200	Lillemetsa allik	Allikas	-
VEE4601406	Loja allik (Loja allikakaev)	Allikas	-
VEE4600404	Mailahe allik (Mailahe allikas)	Allikas	-
VEE4602308	Mardi allikakaev	Allikas	-
VEE4602316	Mardi väiksed allikad	Allikas	-
VEE4601402	Matse allik (Matsu talu allikas)	Allikas	-
VEE4601700	Murruniidi allik	Allikas	-
VEE4603103	Möirassoo allik (Möirasoo allikas)	Allikas	-
VEE4603104	Neljateeristi esimene allikas	Allikas	-
VEE4603105	Neljateeristi teine allikas	Allikas	-
VEE4602700	(nimi teadmata)	Allikas	-

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Pikkus lisaharudega, km
VEE4602600	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4602500	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4601300	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4601200	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4600600	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4600300	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4600200	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4600100	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4601501	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4512100	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4602702	(nimi teadmata)	Allikas	-
VEE4601401	Nuudi allik (Nuudi allikakaev)	Allikas	-
VEE4601405	Partsiougu allik (Partsi karjääri allikas)	Allikas	-
VEE4602202	Paulama allik (Sarve teine allikas)	Allikas	-
VEE4602208	Peedu allik (Sarve lõpu)	Allikas	-
VEE4600401	Peetri allik (Peetri-Sauepõllu allikas)	Allikas	-
VEE4603101	Piripilli esimene allikas	Allikas	-
VEE4603102	Piripilli teine allikas	Allikas	-
VEE4601100	Pärdi esimene allikas	Allikas	-
VEE4601101	Pärdi teine allikas	Allikas	-
VEE4602303	Rannaallik (Vahtrepa Rannaallik) (Vahtrepa rannaallikas)	Allikas	-
VEE4602302	Sadamaallik (Vahtrepa kanali allikad)	Allikas	-
VEE4602601	Silde allik (Armioja allikas)	Allikas	-
VEE4600405	Silmaallik (Allikalaha Silmaallik) (Silmaallikas (Allikalaha Silmaallikas))	Allikas	-
VEE4601000	Silmaallik (Partsi Silmaallik) (Partsi Silmaallikas, Kukemäe allikas, Palade Silmaallikas)	Allikas	-
VEE4602310	Simuna allikas	Allikas	-
VEE4602311	Simuna väiksed allikad	Allikas	-
VEE4602312	Simuna väiksed allikad	Allikas	-
VEE4602701	Sooselja allik (Kaderna allikas)	Allikas	-
VEE4603301	Sooääre allik (Märjamaa allikas)	Allikas	-
VEE4602207	Suurallik (Sarve suur)	Allikas	-
VEE4602301	Suuremõisa allik (Suuremõisa tiigi allikas)	Allikas	-
VEE4602300	Süllu allik	Allikas	-
VEE4602209	Tammistumäe allik (Sarve seitsmes allikas)	Allikas	-
VEE4601900	Tilga esimene allikas (Pihla allikad)	Allikas	-
VEE4601800	Tilga kolmas allikas (Pihla allikad)	Allikas	-
VEE4601904	Tilga kuues allikas	Allikas	-

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Pikkus lisaharudega, km
VEE4601902	Tilga neljas allikas (Pihla allikad)	Allikas	-
VEE4601901	Tilga teine allikas (Pihla allikad)	Allikas	-
VEE4601903	Tilga viies allikas (Pihla allikad)	Allikas	-
VEE4603307	Tornimäe allik (Radari allikakaev)	Allikas	-
VEE4601404	Torutoa allik (Aru allikas)	Allikas	-
VEE4602400	Tuisu allik	Allikas	-
VEE4601403	Uuetoa allik (Fredri allikakaev)	Allikas	-
VEE4602201	Viita allik (Sarve esimene allikas)	Allikas	-
VEE4603203	Ülendi allik (Ülendi allikakaev)	Allikas	-
VEE4603306	Ütastemetsa allik (Ütaste allikas)	Allikas	-
VEE1160800	Luguse jõgi	Jõgi	19,8
VEE1164000	Nuutri jõgi	Jõgi	16,7
VEE1164300	Suuremõisa jõgi	Jõgi	15,5
VEE1160500	Vaemla jõgi	Jõgi	13
VEE1162600	Vanajõgi	Jõgi	9,3
VEE1600019	Kõrgessaare kanal	Kanal	0,5
VEE1164100	Ala kraav	Kraav	7,3
VEE1162100	Avajõgi (Väljasoo kraav)	Kraav	8,7
VEE1163200	Jaanigu kraav	Kraav	4,9
VEE1161700	Kaanisoo jõgi (Kaarisoo kraav)	Kraav	3,1
VEE1600016	Kitsa kraav	Kraav	2,9
VEE1600020	Käina kraav	Kraav	0,7
VEE1600022	Lepa kraav	Kraav	0,1
VEE1600023	Matsu kraav	Kraav	0,1
VEE1600017	Mõisa kraav	Kraav	0,6
VEE1161201	Männamaa kraav	Kraav	1,6
VEE1161900	Olima jõgi (Ollima kraav, Olima kraav)	Kraav	5,4
VEE1600018	Otsa kraav	Kraav	1,3
VEE1161000	Pärnselja kraav	Kraav	2,2
VEE1160900	Tihu kraav	Kraav	1,7
VEE1161800	Tüllli kraav (Prassi kraav)	Kraav	10,2
VEE1600021	Uidu kraav	Kraav	2,1
VEE1162200	Vanamõisa kraav	Kraav	7,3
VEE1163100	Armijõgi (Armioja, Armi oja)	Oja	18
VEE1161300	Jausa jõgi (Jausa oja)	Oja	18,7
VEE1600005	Jõe jõgi (Jõe oja)	Oja	4,2
VEE1163000	Jõeranna jõgi (Jõeranna oja)	Oja	5,3
VEE1163600	Kidaste jõgi (Kidaste oja)	Oja	7,9
VEE1163500	Kurisu jõgi (Kurisu oja)	Oja	7,6
VEE1164200	Kõlu jõgi (Partsi oja)	Oja	3,7
VEE1163700	Lehtma jõgi (Lehtma oja)	Oja	7

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Pikkus lisaharudega, km
VEE1162400	Liigi jõgi (Liigioja, Liigi oja)	Oja	5,6
VEE1163900	Liivajõgi (Kärdla oja)	Oja	7,8
VEE1162800	Luidja jõgi (Luidja oja)	Oja	6
VEE1600003	Meelste jõgi (Meelste oja)	Oja	3,2
VEE1163400	Metsajõgi (Rima oja)	Oja	10,3
VEE1161600	Muda jõgi (Mudaoja, Muda oja)	Oja	4
VEE1162900	Paope jõgi (Paope oja)	Oja	7,4
VEE1600001	Peebu jõgi (Peebu oja)	Oja	3,2
VEE1163300	Pihla jõgi (Pihla oja)	Oja	18,9
VEE1162700	Poama jõgi (Poama oja)	Oja	5,6
VEE1163800	Tareste jõgi (Tareste oja)	Oja	6
VEE1162500	Õngu jõgi (Õngu oja)	Oja	6,5
VEE1162000	Külama jõgi (Külama peakraav)	Peakraav	5,8
VEE1162300	Leetselja peakraav	Peakraav	6,9
VEE1161400	Lelu kraav	Peakraav	3,8
VEE1161500	Mustikajõgi (Mustika peakraav)	Peakraav	3,9
VEE1161100	Rebasselja jõgi (Rebasselja peakraav)	Peakraav	9,6
VEE1160700	Ristivälja jõgi (Ristivälja peakraav)	Peakraav	8,1
VEE1160600	Tammela jõgi (Tammela peakraav)	Peakraav	11,6
VEE1161200	Tulimurru jõgi (Tulimurru peakraav)	Peakraav	9,9
VEE1600004	Ussisoo peakraav	Peakraav	3,5
VEE1164400	Vilivalla jõgi (Vilivalla peakraav)	Peakraav	10,1

Tabel 8.3. Hiiumaa vallas paiknevad seisuveekogud. (Keskonnaregister, seisuga 06.08.2020).

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Veepeegli pindala, ha
VEE2037700	Allikalaht	Looduslik järv	13,8
VEE2051330	Haavasoo järv (Haatasoo järv, Saunalaht, Sauna laht)	Looduslik järv	10,8
VEE2045530	Hopi järv	Looduslik järv	12,5
VEE2044800	Kajumeri	Looduslik järv	15,2
VEE2051310	Keskmine järv (Tihu Keskmine järv)	Looduslik järv	2,4
VEE2051340	Kirikulaht	Looduslik järv	114
VEE2051320	Kolmas järv (Tihu Kolmas järv)	Looduslik järv	4
VEE2036400	Kootsaare järv	Looduslik järv	4,9
VEE2037310	Kuura laht (Kura laht, Kura järv)	Looduslik järv	4,2
VEE2051350	Köönaauk (Künaauk)	Looduslik järv	19,4
VEE2037710	Lambalaht	Looduslik järv	4,9
VEE2037620	Lambalaht	Looduslik järv	2,9
VEE2045210	Luidja järv (Poama järv)	Looduslik järv	9,4
VEE2037600	Mailaht	Looduslik järv	15,7
VEE2037730	nimetu	Looduslik järv	3,1

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Veepeegli pindala, ha
VEE2044810	nimetu	Looduslik järv	5,1
VEE2045500	nimetu	Looduslik järv	0,2
VEE2053430	nimetu	Looduslik järv	2,3
VEE2037920	nimetu	Looduslik järv	3,4
VEE2036410	nimetu	Looduslik järv	1,3
VEE2037610	nimetu	Looduslik järv	1,4
VEE2045550	nimetu	Looduslik järv	1
VEE2053440	nimetu	Looduslik järv	1,9
VEE2045540	nimetu	Looduslik järv	0,8
VEE2045220	Poama järv (Väike-Poama järv)	Looduslik järv	6,5
VEE2053400	Prassi järv	Looduslik järv	0,3
VEE2037200	Põhjatu järv	Looduslik järv	0,4
VEE2045520	Rannakodu järv	Looduslik järv	1,8
VEE2037300	Suurjärv (Lehtma Suurjärv)	Looduslik järv	18,6
VEE2045100	Tammelais	Looduslik järv	18,3
VEE2051300	Tihu järv	Looduslik järv	48,6
VEE2037900	Venelaht	Looduslik järv	1,7
VEE2045200	Veskilais	Looduslik järv	33,9
VEE2045510	Vohioja järv	Looduslik järv	1,6
VEE2037910	Väike Venelaht	Looduslik järv	1,5
VEE2051370	Õngu paisjärv	Paisjärv	1
VEE2051360	Männamaa karjäär	Tehisjärv	6,3
VEE2053460	nimetu	Tehisjärv	1,3
VEE2053450	nimetu	Tehisjärv	2,6
VEE2053410	Prassi karjäär	Tehisjärv	1,8

8.2.3. Väärtuslikud maastikud

Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ kohaselt teenivad väärtuslike maastike hoidmine, säilitamine ja kestlik kasutamine osaliselt rohevõrgustiku toimimise eesmäärke, sest need sisaldavad muu hulgas loodusväärtusi, poollooduslikke kooslusi jms. Lähtuvalt eelnevast tuleb väärtuslike maastike säilitamise ja kasutamise meetmeid kohaliku tasandi planeeringute (mh ÜP) koostamisel arvesse võtta.

Hiiu maakonnas viidi perioodil 2001-2003 läbi maastike väärtuste hindamine, milles lähtuti viiest erinevast väärtustüübist (Hiiu maakonnaplaneering, 2018):

- kultuurilis-ajaloolise väärtusega maastikud (KAV);
- esteetilise väärtusega maastikud (EV);
- loodusliku väärtusega maastikud (LV);
- väärtuslikud puhkemaastikud (RTP);
- identiteediväärtusega maastikud (IV).

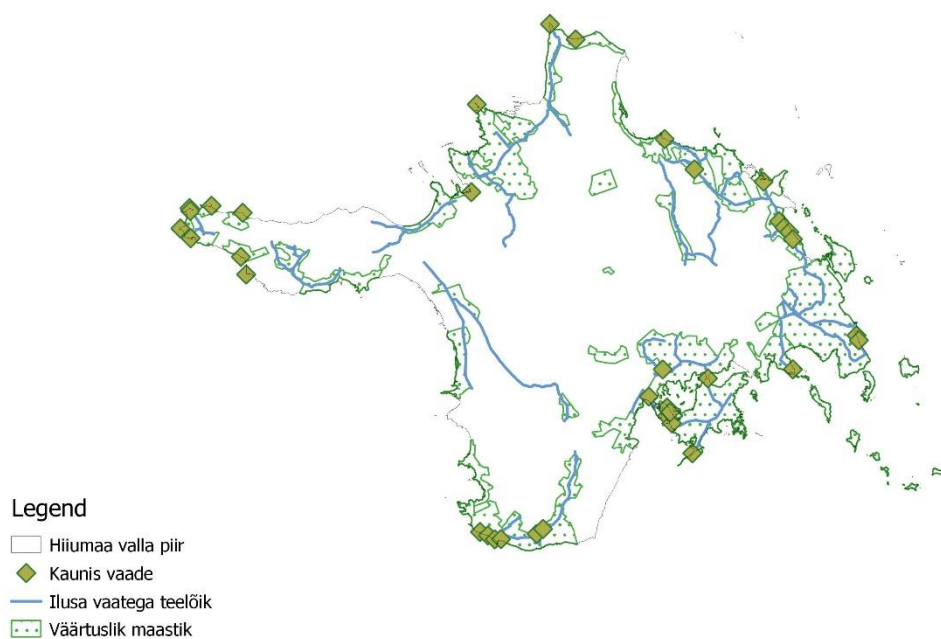
Hiiu maakond on Eestis erakordne, kuna selles paikneb ainult üks omavalitsus – Hiiumaa vald. Lähtuvalt sellest on kõik maakonnaplaneeringus esitatud väärtuslikud maastikud ka Hiiumaa vallas paiknevad väärtuslikud maastikud. Kokku on väärtuslike maastikke Hiiumaa vallas 41, lisaks tehti maakonnaplaneeringus ettepanek määratleda 10 väärtusliku maastiku rahvusmaastikuks (RM).

Väärtuslikud maastikud väärtusklassi, väärtustüübi ja rahvusmaastikuks tehtud ettepanekutega on esitatud järgnevas tabelis (vt Tabel 8.4). Täiendavalt on määratud kauni ilusad maanteelõigud ja vaatekohad (vt Joonis 8.6) (Hiiu maakonnaplaneering, 2018).

Tabel 8.4. Hiiumaa vallas paiknevad väärtuslikud maastikud, nende väärtusklassid, väärtustüübid ja ettepanekud rahvusmaastikuks (Hiiu maakonnaplaneering, 2018)

Nr	Ala nimi	Väärtusklass	KAV	EV	LV	RTP	IV	RM
1	Ristna-Ohami	I	2	3	3	3	2	-
2	Kalana	II	2	2	2	2	1	-
3	Kaleste	I	2	3	3	3	2	x
4	Hirmuste	I	3	3	3	2	1	-
5	Kõpu-Oaküla-Ülendi	I	3	3	2	3	2	x
6	Kiduspe küla	II	2	2	2	2	1	-
7	Suureranna-Laasi-Viita	II	2	2	3	1	1	-
8	Luidja-Paope-Jõeranna	II	2	2	3	2	1	-
9	Kõrgessaare	II	3	2	3	2	1	-
10	Reigi-Lauka	I	3	2	3	3	1	-
11	Mudaste-Ogandi laisid	II	1	1	3	1	1	-
12	Tahkuna lääne- ja põhjarand	I	2	3	3	3	2	x
13	Kaibaldi nõmm	I	2	3	3	2	3	x
14	Aruselja talu	II	2	3	2	1	1	-
15	Vanajõe org	I	2	3	3	3	2	-
16	Kärdla linn	I	3	3	2	3	2	x
17	Kärdla rannaniidud ja metsad	II	2	2	2	3	1	-
18	Kärdla-Tareste-Tõrvanina	II	1	3	3	2	1	-
19	Kärdla-Hausma-Heilo	II	2	3	2	3	1	-
20	Hiiessaare-Kukka	II	2	2	2	2	1	-
21	Paluküla	II	2	2	3	3	1	-
22	Palade-Partsi	II	3	2	3	2	1	-
23	Tubala	II	2	3	2	2	1	-
24	Nõmba	II	2	3	2	2	1	-
25	Sääre-Suursadama	II	3	3	1	3	1	-
26	Kuri-Hellamaa-Hagaste	I	3	3	2	2	1	x
27	Viilupi asundusküla	II	2	2	2	2	1	-
28	Kagu-Hiiumaa	I	3	3	3	3	2	x
29	Salinõmme-Õunaku	II	2	2	3	2	1	-
30	Kagu-Hiiumaa laiud	I	3	2	3	2	3	x

Nr	Ala nimi	Väärtusklass	KAV	EV	LV	RTP	IV	RM
31	Käina põllumajandusmaastik koos kihelkonnakeskusega	I	3	2	3	2	1	-
32	Kassari	I	3	3	3	3	3	x
33	Kaigutsi küla	II	2	2	2	1	1	-
34	Taterma Kuriste	II	3	2	1	2	1	-
35	Jausa	II	3	2	2	1	1	-
36	Valgu-Harju-Prassi	II	2	2	1	2	1	-
37	Viiri-Emmaste-Tilga	I	3	3	2	2	1	-
38	Sõru-Hindu-Tohvri	I	2	3	3	3	2	x
39	Vanamõisa	II	2	2	3	1	1	-
40	Õngu-Mänspe-Haldi	II	2	3	2	3	1	-
41	Leemeti mäed	II	1	3	3	3	1	-

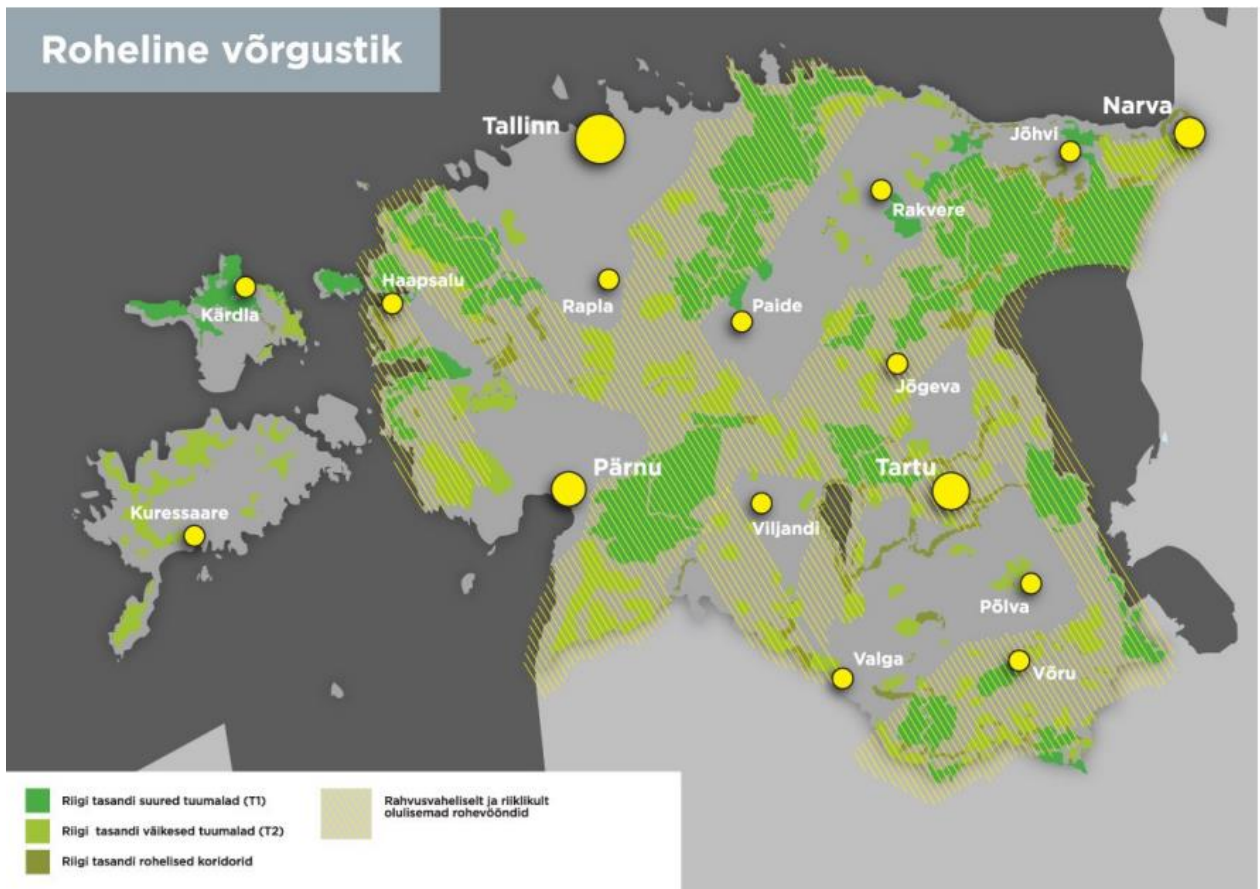

Joonis 8.6. Hiiumaa vallas paiknevad väärtuslikud maastikud, ilusa vaatega teelõigud ja kauni vaatega kohad.

8.2.4. Rohevõrgustik

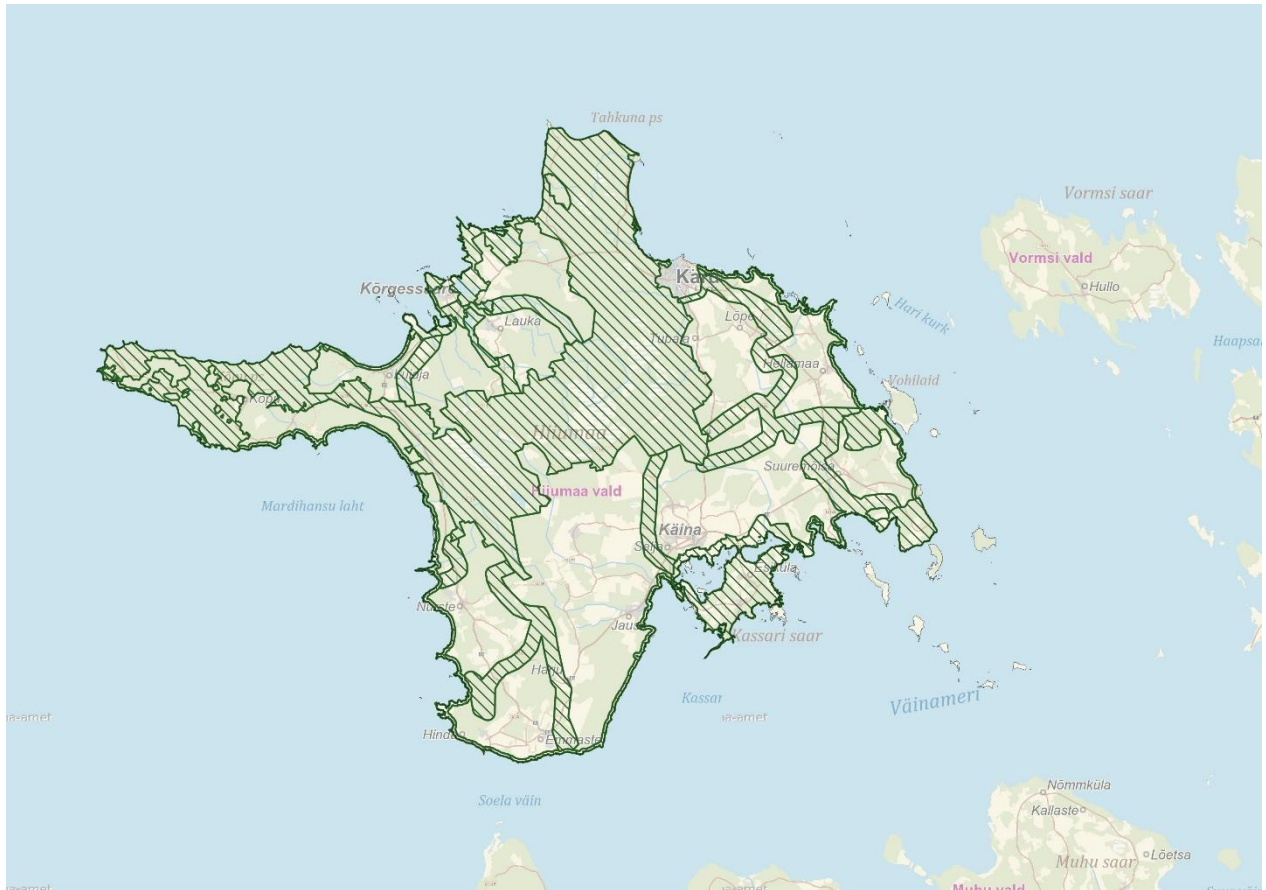
Rohevõrgustiku planeerimisjuhendi (Kutsar, Metspalu, Escbaum, Vahtrus, & Sepp, 2018) kohaselt hõlmab rohevõrgustik nn rohelist (veeökosüsteemide iseloomustamisel ka sinist) ruumi ehk rohetaristut tervikuna – looduslikke ja poollooduslikke alasid, sh kaitsealasid, märgalasid, jõekoridore, metsi, parke jt haljasalasid, aga ka põllumajandusmaid ning merealadega piirnevaid alasid, mis reguleerivad vee, õhu ja ökosüsteemide kvaliteeti, ning muid toetavaid tehnilisi rajatisi. Tugialad ja koridorid moodustavad rohelse võrgustiku ühtseks tervikuks. Tugialad on ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema väärtusega loodusalad, millele valdavalt tugineb rohelse võrgustiku toimimine.

Üleriigilise planeeringu *Eesti 2030+* kohaselt kuuluvad rohelse võrgustiku tuumalade (riigi tasandi suur tuumala T1 ja riigi tasandi väikesed tuumalad T2) hulka valdav osa Hiiumaa põhjaosast, suurema osakaaluga aga loodeosa (vt Joonis 8.7).

Joonis 8.7. Väljavõte üleriigilisest planeeringust Eesti 2030+. Roheline võrgustik.

Tuumalad koosnevad tugialadest ja neid siduvatest rohekoridoridest, moodustades suure võrgustiku ehk tuumala. Suuremad maakondliku tähtsusega RV alad paiknevad valla põhja- ja keskosas. Täpsem rohevõrgustiku paiknemine on esitatud järgneval joonisel (Joonis 8.8).

Joonis 8.8. Hiiumaa valla haldusterritooriumil paiknevad rohevõrgustikud (tähistatud rohelise viirutusega) (Alus: Maa-amet, 2020; (Hiiu maakonnaplaneering, 2018)).

8.2.5. Kaitstavad loodusobjektid ja muud loodusväärtused

Hiiumaa valla haldusterritooriumile jääb 18 hoiuala, neli kaitsealust parki, kaks kohalikku kaitstavat objekti, 12 looduskaitseala, kaheksa maastikukaitseala, kolm puistut ning üks uuendamata piiridega park. Lisaks paikneb valla territooriumil hulgaliselt kaitsealuseid üksikobjekte, mitmete kaitsealuste liikide elupaigad ja/või kasvukohad, püsilupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja vääriselupaigad (vt Tabel 8.5).

Tabel 8.5. Hiiumaa valla haldusterritooriumil paiknevad kaitse- ja hoiualad (Keskkonnaregister, seisuga 06.08.2020).

Registrikood	Objekti nimetus	Tüüp	Pindala kokku, ha
KLO2000038	Hirmuste hoiuala	hoiuala	38,5
KLO2000039	Kuri-Hellamaa hoiuala	hoiuala	57,1
KLO2000040	Kõpu-Vaessoo hoiuala	hoiuala	142,5
PLO1000734	Kõrgessaare-Mudaste hoiuala	hoiuala	2869,9
KLO2000163	Kõrgessaare-Mudaste hoiuala	hoiuala	2870,7
KLO2000041	Luhastu hoiuala	hoiuala	89,1
KLO2000042	Paope loo hoiuala	hoiuala	158,7
KLO2000043	Pihla-Kurisu hoiuala	hoiuala	155,6
PLO1000735	Pihla-Kurisu hoiuala	hoiuala	156,6

Registrikood	Objekti nimetus	Tüüp	Pindala kokku, ha
KLO2000044	Prassi hoiuala	hoiuala	62
KLO2000045	Pühalepa hoiuala	hoiuala	43,9
KLO2000046	Suureranna hoiuala	hoiuala	248,7
KLO2000047	Undama soo hoiuala	hoiuala	81,9
KLO2000067	Vanajõe hoiuala	hoiuala	0,2
KLO2000048	Vanamõisa lahe hoiuala	hoiuala	1489,8
KLO2000049	Viilupi hoiuala	hoiuala	30,6
KLO2000050	Vilivalla hoiuala	hoiuala	15,7
KLO2000340	Väinamere hoiuala (Hiiu)	hoiuala	60253,4
KLO1200452	Kärdla linnapark	kaitsealune park	5,2
KLO1200453	Kärdla rannapark	kaitsealune park	4,3
KLO1200530	Suuremõisa mõisa park	kaitsealune park	50,2
KLO1200461	Vaemla mõisa park	kaitsealune park	6,9
KLO5000020	Käina koolipargi arboreetum	kohalik kaitstav objekt	5,2
KLO5000021	Taterma kadakad	kohalik kaitstav objekt	
KLO1000674	Apollo meremadaliku looduskaitseala	looduskaitseala	5216,8
KLO1000619	Hüti looduskaitseala	looduskaitseala	31,2
KLO1000623	Kalana looduskaitseala	looduskaitseala	33,4
KLO1000655	Kukka looduskaitseala	looduskaitseala	168,7
KLO1000570	Kõpu looduskaitseala	looduskaitseala	3079,9
KLO1000611	Kõrgessaare looduskaitseala	looduskaitseala	69,5
KLO1000275	Leigri looduskaitseala	looduskaitseala	461,1
KLO1000281	Paope looduskaitseala	looduskaitseala	2226,6
KLO1000267	Pihla-Kaibaldi looduskaitseala	looduskaitseala	3780
KLO1000290	Tahkuna looduskaitseala	looduskaitseala	1878,6
KLO1000310	Tihu looduskaitseala	looduskaitseala	1406,9
PLO1001322	Tilga looduskaitseala	looduskaitseala	127
KLO1000471	Hiiumaa laidude maastikukaitseala	maastikukaitseala	3223,5
KLO1000508	Käina lahe-Kassari maastikukaitseala	maastikukaitseala	5681,2
KLO1000523	Luidja maastikukaitseala	maastikukaitseala	67,9
KLO1000158	Sarve maastikukaitseala	maastikukaitseala	810,2
KLO1000276	Sepaste maastikukaitseala	maastikukaitseala	36,7
KLO1000601	Taresta maastikukaitseala	maastikukaitseala	454,9
KLO1000041	Tilga maastikukaitseala	maastikukaitseala	39,9
KLO1000238	Vahtrapa maastikukaitseala	maastikukaitseala	1395,1
KLO1200531	Putkaste jugapuude kasvukoht; Leluselja jugapuud	puistu	0,8
KLO1200549	Sanglepa allee (4.7 km)	puistu	6,2
KLO1200593	Suuremõisa vahtra-tamme puiestee (0.6 km)	puistu	1,7

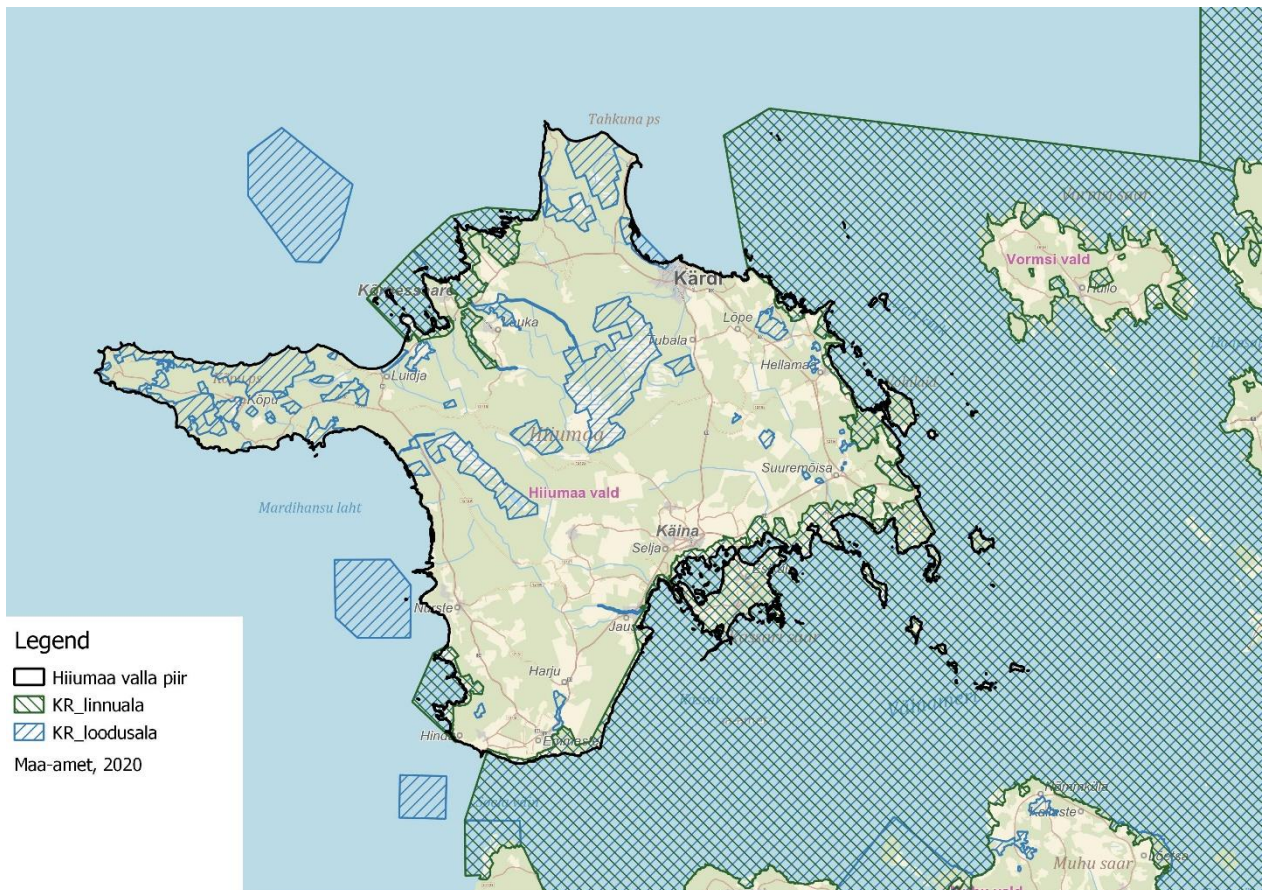
Registrikood	Objekti nimetus	Tüüp	Pindala kokku, ha
KLO1200553	Kõrgessaare park	uuendamata piiridega park, puistu, arboreetum	1,5

8.2.6. Natura 2000 võrgustikku kuuluvad alad

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mis koosneb loodusaladest ja linnualadest, mille eesmärgiks on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade, taimede ja elupaikade ning kasvukohtade kaitse. Lisaks siseriiklikult kaitstavatele loodusobjektidele on Hiiumaa vallas ka rahvusvahelise kaitsealade võrgustiku Natura 2000 alasid. Hiiumaa valla haldusterritooriumile jääb osaliselt või täielikult 17 rahvusvahelise tähtsusega ala – kolm Natura linnuala ning 24 Natura loodusala (vt Tabel 8.6).

Tabel 8.6. Natura 2000 võrgustiku alad Hiiumaa valla haldusterritooriumil (Keskkonnaregister, seisuga 06.08.2020).

Registrikood	Objekti nimetus	Tüüp	Pindala kokku, ha
RAH0000675	Hüti loodusala	Natura (loodusala)	31,2
RAH0000499	Jausa loodusala	Natura (loodusala)	39,4
RAH0000490	Kukka-Luhastu loodusala	Natura (loodusala)	256,1
RAH0000489	Kuri-Hellamaa loodusala	Natura (loodusala)	57,1
RAH0000493	Kõpu loodusala	Natura (loodusala)	3654,2
RAH0000008	Kõrgessaare-Mudaste loodusala	Natura (loodusala)	2900,1
RAH0000482	Leigri loodusala	Natura (loodusala)	461,1
RAH0000481	Luidja loodusala	Natura (loodusala)	67,9
RAH0000576	Paope loo loodusala	Natura (loodusala)	158,7
RAH0000484	Paope loodusala	Natura (loodusala)	2243,2
RAH0000492	Pihla-Kaibaldi loodusala	Natura (loodusala)	3780
RAH0000485	Pihla-Kurisu loodusala	Natura (loodusala)	276,9
RAH0000646	Põdrapao loodusala	Natura (loodusala)	2,5
RAH0000500	Pühalepa loodusala	Natura (loodusala)	44
RAH0000574	Sepaste loodusala	Natura (loodusala)	36,7
RAH0000498	Tahkuna loodusala	Natura (loodusala)	1878,7
RAH0000579	Tareste loodusala	Natura (loodusala)	454,9
RAH0000591	Tihu loodusala	Natura (loodusala)	1422,3
RAH0000483	Tilga loodusala	Natura (loodusala)	101,9
RAH0000487	Undama soo loodusala	Natura (loodusala)	81,9
RAH0000486	Vanamõisa loodusala	Natura (loodusala)	1540
RAH0000491	Viilupi loodusala	Natura (loodusala)	30,6
RAH0000488	Vilivalla loodusala	Natura (loodusala)	15,7
RAH0000605	Väinamere loodusala	Natura (loodusala)	253958,9
RAH0000109	Kõrgessaare-Mudaste linnuala	Natura (linnuala)	5126,9
RAH0000098	Vanamõisa linnuala	Natura (linnuala)	1540
RAH0000133	Väinamere linnuala	Natura (linnuala)	273217

Joonis 8.9. Natura 2000 võrgustiku alade paiknemine Hiiumaa valla haldusterritooriumil (Maa-amet, 2020; EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister): Keskkonnaagentuur, seisuga 10.08.2020).

Järgnevalt on esitatud info kaitstavate looduskaitsete objektide (elupaigatüübi, liigid) kohta kogu Natura 2000 ala lõikes (sh planeeringu alast välja jäävatel alade osas) (Keskkonnaagentuur, 2020).

- **Kõrgessaare-Mudaste linnuala (RAH0000109; EE0040130)**

Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), lauk (*Fulica atra*), kalakajakas (*Larus canus*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), hahk (*Somateria mollissima*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

- **Vanamõisa linnuala (RAH0000098; EE0040113)**

liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), hallhani e roohani (*Anser anser*), kivirullija (*Arenaria interpres*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*).

- **Väinamere linnuala (RAH0000133; EE0040001)**

Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisla e rüdi e niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi e rüdi e suurrisla (*Calidris canutus*), väiketüll (*Charadrius*

dubius), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokkluik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kormoran e karbas (*Phalacrocorax carbo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), plüü (*Pluvialis squatarola*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiiir (*Sterna albifrons*), räusktiir e räusk (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

- **Hüti loodusala (RAH0000675; EE0040136)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

- **Jausa loodusala (RAH0000499; EE0040134)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270) ning aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510). Liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on euroopa naarits (*Mustela lutreola*).

- **Kukka-Luhastu loodusala (RAH0000490; EE0040128)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), puisniidud (*6530), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080). Liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on soohiilakas (*Liparis loeselii*).

- **Kuri-Hellamaa loodusala (RAH0000489; EE0040126)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530) ning puiskarjamaad (9070).

- **Kõpu loodusala (RAH0000493; EE0040135)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), valged luited (liikuvad rannikuluited - 2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluited - *2130), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood läänemõökrohuga (*7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja

rabametsad (*91D0). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on roheline hiidkupar (*Buxbaumia viridis*), soohiilakas (*Liparis loeselii*) ja kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*).

- **Kõrgessaare-Mudaste loodusala (RAH0000008; EE0040122)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), kadastikud (5130), lood (alvarid - *6280), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), liigirikad madalsood (7230) ja puiskarjamaad (9070). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja saarmas (*Lutra lutra*).

- **Leigri loodusala (RAH0000482; EE0040119)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), liigirikad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).

- **Luidja loodusala (RAH0000481; EE0040118)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on püsitaimestuga liivarannad (1640), valged luited (liikuvad rannikuluided - 2120), hallid luited (kinnistunud rannikuluided - *2130), metsastunud luited (2180), jõed ja ojad (3260) ning rohunditerikkad kuusikud (9050)metsastunud luited (2180) ning jõed ja ojad (3260).

- **Paope loo loodusala (RAH0000576; EE0040121)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid – *6280), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ning puiskarjamaad (9070).

- **Paope loodusala (RAH0000484; EE0040112)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), jõed ja ojad (3260), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), lood (alvarid - *6280), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikad madalsood (7230) ja vanad loodusmetsad (*9010). Liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on euroopa naarits (*Mustela lutreola**);

- **Pihla-Kaibaldi loodusala (RAH0000492; EE0040116)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), liivikud (2330), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on soohiilakas (*Liparis loeselii*) ja saarmas (*Lutra lutra*).

- **Pihla-Kurisu loodusala (RAH0000485; EE0040123)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210) liigirikad niidud lubjavaesel mullal (*6270), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikad madalsood (7230), vanad laialehised metsad (*9020), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on euroopa naarits (*Mustela lutreola**) ja saarmas (*Lutra lutra*).

- **Põdrapao loodusala (RAH0000646; EE0040111)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on vanad loodusmetsad (*9010). Liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on roheline hiidkupar (*Buxbaumia viridis*).

- **Pühalepa loodusala (RAH0000500; EE0040127)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on lood (alvarid – *6280), puisniidud (*6530), vanad loodumetsad (*9010), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

- **Sepaste loodusala (RAH0000574; EE0040117)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vanad loodumetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

- **Tahkuna loodusala (RAH0000498; EE0040133)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), hallid luited (kinnistunud rannikuluided - *2130), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), siirde- ja õõtsiksood (7140), vanad loodumetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on soohilakas (*Liparis loeselii*).

- **Tareste loodusala (RAH0000579; EE0040124)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), eelluited (2110), hallid luited (kinnistunud rannikuluided - *2130), metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), vanad loodumetsad (*9010) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

- **Tihu loodusala (RAH0000591; EE0040120)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on metsastunud luited (2180), luidetevahelised niisked nõod (2190), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), rabad (*7110), siirde ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), lubjarikkad madalood läänemõökrohuga (*7210), liigirikad madalood (7230), vanad loodumetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on euroopa naarits (*Mustela lutreola**), saarmas (*Lutra lutra*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) ja tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*).

- **Tilga loodusala (RAH0000483; EE0040114)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on lood (alvarid – *6280), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodumetsad (*9010) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).

- **Undama soo loodusala (RAH0000487; EE0040115)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liigirikad madalood (7230) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

- **Vanamõisa loodusala (RAH0000486; EE0040113)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), püsitaimestuga kivirannad (1220), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), kadastikud (5130) ning vanad loodumetsad (*9010).

- **Viilupi loodusala (RAH0000491; EE0040131)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on kuivad nõmmed (4030), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430) ja puiskarjamaad (9070).

- **Vilivalla loodusala (RAH0000488; EE0040125)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on puisniidud (*6530) ja puiskarjamaad (9070).

- **Väinamere loodusala (RAH0000605; EE0040002)**

Kaitse-eesmärgiks on I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on veealused liivamadalad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood läänemõökrohuga (*7210), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0). Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), emaputk (*Angelica palustris*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius subsp. arenarius*), roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*), könt-tanukas (*Encalypta mutica*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), püst-linalehik (*Thesium ebracteatum*), jäik keerdsammal (*Tortella rigens*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suurmosaiikliblikas (*Hypodryas maturna*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*), väike pisitigu (*Vertigo genesii*) ja luha-pisitigu (*Vertigo geyeri*).

8.3. Sotsiaal-majanduslik keskkond

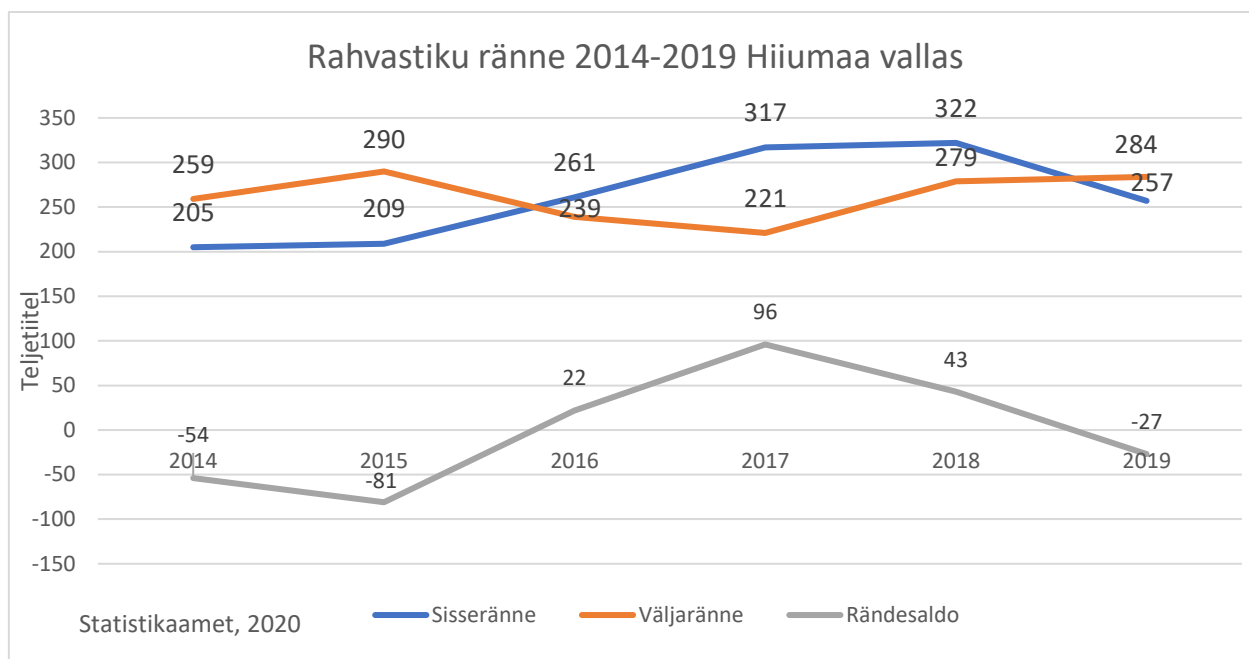
8.3.1. Rahvastik ja asustus

Hiiumaa valla rahvaarv oli Statistikaameti andmetel 01.01.2020 seisuga 9 315, aasta varem (01.01.2019) oli vallas rahvaarv aga 9 387, see tähendab, et aastaga on rahvaarv vähenenud 72 elaniku võrra¹.

Hiiumaa rohkem asustatud keskusteks on Kärdla linn, Käina ja Kõrgessaare alevikud ning Emmaste, Suuremõisa, Lauka, Männamaa, Lõpe ja Nurste külad (Hiiumaa valla arengukava 2035+, 2018). Hiiu maakonna, aga ka valla, rahvastiku paiknemist iseloomustabki koondumine suurematesse keskustesse ning muul alal väga hõre paiknemine. Viimast soodustab ka suurte metsamassiivide paiknemine valla territooriumil. Külade territoriaalne jaotus regiooniti on äärmiselt ebaühtlane, see teeb keeruliseks valla kõigi piirkondade ühtlase haldamise ja arengu (Hiiumaa valla arengukava 2035+, 2018).

Rahvastiku ränne on püsinud suhteliselt stabiilne, nii sisse- kui väljarände osatähtsus on püsinud viimase üheksa aasta võrdluses ca 3% rahvastiku üldarvust. Perioodil 2016-2019 ületas sisseränne väljarände, ning rahvastikusaldo oli positiivne. Möödunud aastal aga langes sisserännanute arv madalamale kui väljarännanute arv (vt Joonis 8.10).

¹ <https://www.stat.ee/ppe-1167277>

Joonis 8.10. Rahvastikuränne perioodil 2014-2019 Hiiumaa vallas. Andmed: Statistikaamet, 2020.

8.3.2. Sotsiaalne taristu

Sotsiaalse taristu alla kuuluvad valitsus- ja ametiasutused, haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande asutused, esmatarbekaupade müük, panga- ja postiteenused, internetiühendus, seltsi- ja kultuuritegevus, kultuuri- ja spordiasutused. Lisaks ka puhke- ja virgestusalad ning rohealad kui igapäevased ökosüsteemi teenuseid osutav osa rohevõrgustikust.

Omavalitsuse haldusüksuses paikneb 14 haridusasutust - Käina Kool (põhikool), Kärdla Põhikool, Lauka põhikool, Emmaste Põhikool, Palade Põhikool, Suuremõisa Lasteaed-Põhikool, Hiiumaa Gümnaasium, Hiiumaa Ametikool, Kärdla Lasteaed, Lasteaed Vigri, Emmaste Lasteaed Naksitrallid, Käina Lasteaed Tirtspõnni, Palade Lasteaed. Lisaks paikneb vallas 3 huvikooli (Käina Kaunite Kunstide Kool, SA Hiiumaa Spordikool ja Rudolf Tobiase nimeline Kärdla Muusikakool), viis huvi- ja/ või kultuurikeskust ning üks keskkonnaharidust osutav asutus – Palade Loodushariduskeskus.

Valla territooriumil paikneb üks haigla – SA Hiiumaa Haigla (Rahu 2, Kärdla) ning 3 perearstikeskust, kokku 5 perearstiga².

Hiiumaal paikneb kokku 15 hoolekandeasutust- ja/ või ühingut:

- Hiiumaa Sotsiaalkeskus erinevate tegevuskohtadega: Köpu Pansionaat, Noortekodu, Erivajadustega laste kompetentsikeskus (Kärdla), Erihooldekodu (Kärdla), Kõrgessaare Päevakeskus ja Tegevustuba puuetega inimestele (Kärdla linn);
- Kärdla Päevakeskus (Kärdla linn);
- Kõrgessaare Puuetega Noorte Klubi Vikerkaar (Villamaa küla);
- Hiiumaa Pensionäride Ühendus (Kärdla linn);
- Hiiumaa Lastekaitse Ühing (Kärdla linn);
- Kärdla Erivajadustega Noorte Oma Klubi (Kärdla);
- Hiiumaa Lasterikaste Perede Ühendus (Käina alevik);
- Samaaria Hiiumaa Hooldekodu (Putkaste küla);
- Hellamaa Perekeskus (Hellamaa küla);
- SA Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri (Hindu küla).
- Leisu Päevakeskus

² <https://vald.hiiumaa.ee/tervishoid>

- Emmaste Päevakeskus
- MTÜ Tuulte Tee (Putkaste)
- MTÜ Rõõmu Allikas (Kõpu)
- Hiiumaa Puuetega Inimeste Koda (Käina alevik)

Rahvaraamatukogu seaduse kohaselt peab igas maakonnas olema maakonnaraamatukogu. Hiiu maakonnas täidab maakonnaraamatukogu ülesandeid **Kärdla Linnaraamatukogu**. Täiendavalt on vallas 7 raamatukogu – Suuremõisa raamatukogu, Hellamaa Raamatukogu, Palade Raamatukogu, Emmaste Raamatukogu, Käina raamatukogu ja Kõrgessaare Raamatukogu, viimasel on üks haruraamatukogu, mis paikneb Lauka külas ja üks tegevuskoht Kõpus³.

Vaba aja veetmiseks ning ürituste korraldamiseks tegutseb vallas viis kultuuri- rahva-, ja/ või vaba- aja keskust – Kärdla Kultuurikeskus (Kärdla linn), Kõrgessaare Vaba Aja keskus (Kõrgessaare alevik), Käina Huvi –ja Kultuurikeskus (Käina alevik), Emmaste Vaba Aja Keskus (Emmaste küla) ja Pühalepa Vaba Aja Keskus (Suuremõisa küla)⁴. Spordi- ja liikumisharrastusteks on piirkonniti erinevaid spordi- ja liikumisharrastuse rajatisi.

8.3.3. Tehniline taristu

Hiiumaa valla arengukavas 2035+ on välja toodud taristute ja ühenduste peamised probleemid ja kitsaskohad ning laiemad valdkondlikud eesmärgid. Peamised probleemid hõlmavad endast parvlaevauhendusi mandri-Eestiga, nende sõiduplaane ning parvlaevateed, mis ei vasta kaasaegsetele vajadustele. Samuti on probleemiks erinevate ühistranspordiliikide graafikud, mis ei ole omavahel sidustatud ning muudavad nt parvlaevaga saarele saabudes sadamast edasi saamise isikliku auto puudumisel ebamugavaks ning ajakulukaks. Lisaks on esinenud saarel probleeme elektri stabiilsusega, samuti ei võimalda olemasolev elektrivõrk vajadusel koormuse kasvu. Valdaval osal saarest puudub (2018. aasta seisuga) lairibavõrk või sellega liitumine on liiga kulukas (Hiiumaa valla arengukava 2035+, 2018).

Valdkondlikud eesmärgid on seotud lähtuvalt peamistest kitsaskohtadest, nii hõlmavad peamised eesmärgid endas:

- ohutuks ja regulaarseks parvlaevaliikluseks vajalikud laevateed on süvendatud ja laiendatud;
- Rukkirahu kanalile alternatiivse möödasoõidu rajamine Kuivrahu kanali kaudu;
- arendada regulaarset õhu- ja meretransporti, mis rahuldab nii kohalike elanike kui saare külaliste vajadused;
- arendada toimivat, regulaarset reisilaevaliiniid naaberriikidega;
- Hiiumaa väikesadamad on kaasaja tingimustele vastavalt välja arendatud;
- 100% Hiiumaa majapidamistest ja kontorikohtadest on ühendatud kiire lairiba internetiga, mis võimaldab saarel luua ja arendada nii mobiilseid riigisiseseid kui välistöo kohti nii avalikus- kui erasektoris.
- Hiiumaal toimib tehniliselt stabiilne ringtoiteliin Hiiumaa ja mandri vahel. Kõik Hiiumaa piirkonnad on varustatud kvaliteetse elektrienergiaga, mis toodetakse enamikus osas kohalikest taastuvatest allikatest (päike, tuul). Hiiumaa on võimeline tootma rohkem elektrit kui tarbib.

Muuhulgas on valdkondlike eesmärkidena määratletud:

- Hiiumaa maaviljeluses ja loomapidamises kasutatakse ökoloogiliselt puhtaid ja keskkonda minimaalselt saastavaid tehnoloogiaid;

³ <https://vald.hiiumaa.ee/raamatukogud>

⁴ <https://vald.hiiumaa.ee/rahva-ja-kulamajad>

- Hiiumaa majapidamised on varustatud kvaliteetse joogivee ning nõuetele vastava kanalisatsiooniga.
- Hiiumaa juurutab uusimaid tehnoloogiaid nii era-, äri- kui kohalikus transpordis, sh isejuhtivate transpordivahendite kasutuselevõtuks.

Keskkonnaregistri (seisuga 10.08.2020) kohaselt on vallas 11 reoveekogumisala (ka RKA):

- Suuremõisa (RKA0390074) – Suuremõisa küla. Alla 2000ie;
- Putkaste (RKA0390078) – Putkaste küla. Alla 2000ie;
- Männamaa (RKA0390079) – Männamaa küla. Alla 2000ie;
- Lõpe (RKA0390073) – Ala, Lõpe, Palade, Sakla külad. Alla 2000ie;
- Lauka (RKA0390075) – Lauka, Otste küla. Alla 2000ie;
- Kärdla (RKA0390077) – Kärdla linn, Hausma, Kärdla-Nõmme, Linnumäe, Pilpaküla, Tareste külad. Üle 2000ie;
- Käina (RKA0390080) – Käina alevik, Laheküla, Moka, Mäeküla, Selja külad. Alla 200ie;
- Kõrgessaare (RKA0390076) – Kõrgessaare alevik. Alla 200ie;
- Kassari (RKA0390576) – Kassari küla. Alla 2000ie;
- Hellamaa (RKA0390072) – Hellamaa, Tempa külad. Alla 2000ie;
- Emmaste (RKA0390081) – Emmaste küla. Alla 2000ie.

Hiiumaa vallas ei ole olemasolevaid tööstuslikke tuulikuparke, küll aga on arendamisel Nelja Energia AS-i poolt Loode-Eesti rannikumere tuulepark, mis hõlmab endast mh Hiiumaa looderannikut.

8.3.4. Jäätmemajandus

Hiiumaa valla jäätmekava „Hiiumaa valdade ühine jäätmekava 2016-2020“ kohaselt oli jäätmekava koostamise perioodil Hiiumaal olemasolevad kogumissüsteemid ja käitluskohad piisavad ning piisava võimekusega ning jäätmekava kehtivuse perioodil ei plaanitud uusi jäätmekäitluskohti rajada. Hiiumaal jäätmeid ei ladestata. Kõik prügilad on tänaseks suletud ning kogutud jäätmed suunatakse edasiseks käitluseks mandrile (Hiiumaa valdade ühine jäätmekava 2016-2020, 2015).

Jäätmete vastuvõtt toimub Hiiumaa jäätmejaamas (Ristvälja küla), mida opereerib Hiiumaa Jäätmejaam OÜ. Ohtlike jäätmeid on elanikel võimalik tasuta üle anda jäätmete kogumiskonteineritesse, mida vallas on 6 (Hiiumaa valdade ühine jäätmekava 2016-2020, 2015); Hiiumaa valla koduleht: Ohtlike jäätmete kogumine ja ära andmine, 2020)

- Kärdla linn, Sõnajala 11H;
- Suuremõisa jäätmepunkt;
- Kõrgessaare alevik;
- Emmaste alevik;
- jäätmekäitluskeskus Ristvälja külas ja Käina alevikus Mäe 2.

Täiendavalt korraldatakse kord aastas ohtlike jäätmete kogumisringi, mille käigus on võimalik kogumiskonteinerist kaugemal elavatel elanikel tasuta oma ohtlikud jäätmed käitlemiseks üle anda; uuskasutusringi ja kasutatud riiete kogumisringi, mille käigus on võimalik taaskasutuseks tasuta ära anda heas seisukorras, oma majapidamises ebavajalikke esemeid. Uuskasutusringilt kogutud esemetele annab uue elu Uuskasutuskeskus.

Lähtuvalt jäätmeseadusest, on kohalikul omavalitsusel kohustus korraldada oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo (jäätmeseadus §66 lg 3). Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega (jäätmeseadus §66 lg 4). Kogu Hiiumaa vallas on üks korraldatud jäätmeveo piirkond, seejuures on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud (Hiiumaa jäätmehoolduseeskiri):

- segaolmejäätmed;
- paberi- ja kartongijäätmed;
- biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed, mida kogutakse biojäätmete mahutisse;
- biolagunevad aia ja haljastusjäätmed;
- suurjäätmed;
- pakendijäätmed.

Keskonnaregistri (seisuga 12.08.2020) kohaselt on Hiiumaa vallas 39 töötavat jäätmekäitluskohta, kus käideldakse enda või teiste tegevuse käigus tekkinud jäätmeid. Järgnevas tabelis (vt Tabel 8.7) on esitatud ainult teiste tegevuse käigus tekkinud jäätmete käitluskohti, seejuures on oluline välja tuua, et kõik tabelis esitatud kohad ei ole avatud tavaelanikele jäätmete üleandmiseks.

Tabel 8.7. Jäätmekäitlejad Hiiumaa vallas, kes käitlevad teiste tegevuses tekkinud jäätmeid (Keskonnaregister, seisuga 12.08.2020).

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900017	Ümarmäe 3 jäätmekäitluskoht	M ja P Nurst AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärdla linn	Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900030	Väike-Sadama 1 sorteerimisjaam	Eesti Keskonnateenused AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärdla linn	Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900023	Sõru sadam	Saarte Liinid AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Pärna küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900006	Sõnajala 11 sorteerimisjaam	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärdla linn	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Autolammutuskoda, Tavajäätmete käitluskoht, Sortimisliin, -tehas, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900008	Suursadam	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Suuresadama küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht
JKK3900038	Suuremõisa ohtlike jäätmete kogumiskoht	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Suuremõisa küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900014	Röösna reoveepuhasti	Kärdla Veevärk AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Hausma küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900036	Paluküla küla ohtlike jäätmete vaheladu	Eesti Keskonnateenused AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Paluküla küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900044	Linumäe vanametalli kokkuostupunkt	Sikassaare Vanametall, OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Linumäe küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Metallijäätmete käitluskoht, Elektroonikaromude käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900004	Käina plastitehas	Dagöplast AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900001	Käina kogumispunkt	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Käina alevik	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Elektroonikaromude käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900018	Jausa küla metallikäitluskoht	Meelis Telvik	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Jausa küla	Metallijäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900029	Hiiumaa jäätmejaam	Hiiumaa Prügila OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Ristivälja küla	Jäätmejaam, Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu, Bioloogiline töötus
JKK3900022	Heltermaa sadam	Saarte Liinid AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Heltermaa küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht

Keskonnaregistri, seisuga 12.08.2020, kohaselt paikneb Hiiumaa valla haldusterritooriumil kuus jääkreostusobjekt, milledest kaks on riiklikud, kolm kohalikud ning üks eriti ohtliku objekti staatusesega (vt Tabel 8.8).

Tabel 8.8. Jääkreostusobjektid hiiumaa valla haldusterritooriumil (Keskonnaregister, seisuga 12.08.2020).

Registrikood	Objekti nimetus	Asukoht	Ohu liik	Objekti staatus
JRA0000011	Ümarmäe katlamaja	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärkla linn	Põhjavesi	Eriti ohtlik
JRA0000196	Palli mürgiladu	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Palli küla	Pinnas	Kohalik
JRA0000043	Kärkla naftabaas	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärkla linn	Põhjavesi, pinnas	Riiklik
JRA0000190	Käina vana naftabaas	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla		Kohalik

JRA0000189	Kassari mürkkemi-kaalide ladu	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kassari küla	Pinnas	Kohalik
JRA0000044	Kapasto ABT	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmba küla	Pinnas	Riiklik

8.3.5. Ettevõtluskeskkond

„Hiiumaa valla arengukava 2035+“ kohaselt on Hiiumaa valla majandusarengu probleemid ja kitsaskohad seotud tööjõu puudusega, transporditaristuga, vähese turunduse ning madala ettevõtlikkusega.

„Hiiumaa arengustrateegia 2020+“ kohaselt on majandusarengu seisukohalt Hiiumaa eesmärgiks mitmekülgsem ja teadmistemahukam ettevõtlus, mis toetub kohalikule ressursile ja keskkonnasõbralikkusele. „Hiiumaa arengustrateegia 2020+“ kohaselt peaksid olulise osa uutest töökohtadest moodustama inseneridele ja teadlastele mõeldud ametikohad. Ühtlasi tuuakse välja, et oluline on toimiv koostöö ülikoolide, maakondliku arenduskeskuse, Hiiumaa Ametikooli ja MTÜ Hiidlaste Koostöökogu vahel. Teiste oluliste arengusuundadena on „Hiiumaa arengustrateegia 2020+“ välja toodud:

- märgatav väikeettevõtete osakaal ja olulisus saare majanduses. Mitmete väikeettevõtetele on pärandtehnoloogia tootearendusel ideedeallikaks. Tegutseb arvukalt elatustalusid ja elustiiliettevõtteid, samuti noori ja julgeid uusettevõtjaid;
- Hiiumaa on atraktiivne elu- ja ettevõtluspiirkond loojatele, kelle tooted ja teenused toetavad turismivaldkonna atraktiivsust ning tagavad loomemajanduse kestvuse, senisest suurema infotehnoloogilise arenduse ja kasvava tööhõive;
- laienenud on sotsialettevõtlus;
- tööstussektoris on vähenenud plastitoodete valmistamise osatähtsus, seejuures on aga kasvanud muu tööstuslik tootmine, seejuures on edenenud koostöö plasti- ja puidusektori ettevõtete vahel. Panustatakse enam ühistegevusse, tehnoloogia ja materjalide ühishangetesse, turustamise ja tootearendusse.

Hiiumaa valla majandust veab tugev plastitööstuse sektor. Lisaks on tugeval positsioonil veonduse, metsamajanduse ja puidutöötlemise sektor. Kõige suuremate ettevõtluskäivetega sektorid Hiiumaal on plastitööstus (keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmine), hulgi- ja jaekaubandus, tekstiili- ja rõivatööstus, veonduse, ehituse ja metsamajanduse sektor (SA Hiiumaa Arenduskeskus, 2018). Hiiumaa on saareline omavalitsus, mis tähendab, et võrdlemisi suure osa majanduslikust tulust moodustab ka kalandus.

Hiiumaa on laiemale elanikkonnale tuntud, kui tervisliku ja mahetoidu tootja ja tarbija (Hiiumaa arengustrateegia 2020+, 2014). Hiiumaal paikneb Eesti riigi mõistes ainulaadseid talusid – nt lavendlitalu, kus elanikkonnale pakutakse võimalust lavendli korjamiseks ning lavendlitoodete soetamiseks.

„Hiiumaa valla arengukava 2035+“ kohaselt oli 2018. aastal Hiiumaa suurimateks tööandjateks M ja P Nurst AS, Dagöplast AS, Hiiumaa Tarbijate Ühistu ning Hiiumaa Haigla AS.

„Hiiumaa majandusülevaade 2018“ toob välja, et tööealiste inimeste arvus on toimunud tõus peale 2007-2015. aastate madalseisu, tuues välja, et tööhõive määr on Hiiumaa vallas kõrgeim, kui enamikes Eesti maakondades (2018 – 65,7%, Kogu Eestis 68,1%). Hinnanguliselt ca 5% Hiiumaa tööealisest elanikkonnast on läbi kaugtöö seotud IT sektori ametikohtadega (Hiiumaa arengustrateegia 2020+, 2014).

„Hiiumaa arengukava 2035+“ (2018, muudetud 2020) kohaselt oli perioodil 2013-2017 töötute arv Hiiumaa vallas vähenenud 40%. Hiiumaa on oluliseks suvituskohaks nii sise-, kui välituristide jaoks, mistõttu sõltub töötute osakaal Hiiumaa vallas hooajast – talvekuudel on registreeritud töötuid

rohkem, suvekuudel vähem. Peamiste töötust põhjustavate teguritena on „Hiiumaa valla arengukavas 2035+“ välja toodud:

- ebapiisav transpordikorraldus valla erinevate asulate vahel;
- pikaajalistel töötutel ebapiisav haridus ja kvalifikatsioon;
- puudulikud tööharjumused, alkoholisõltuvus;
- kvalifitseeritud ja motiveeritud kaadri puudumine;
- töökohtade valikuvõimaluse vähesus;
- osalise või puuduva töövõimega inimeste tööle saamise võimaluste vähesus.

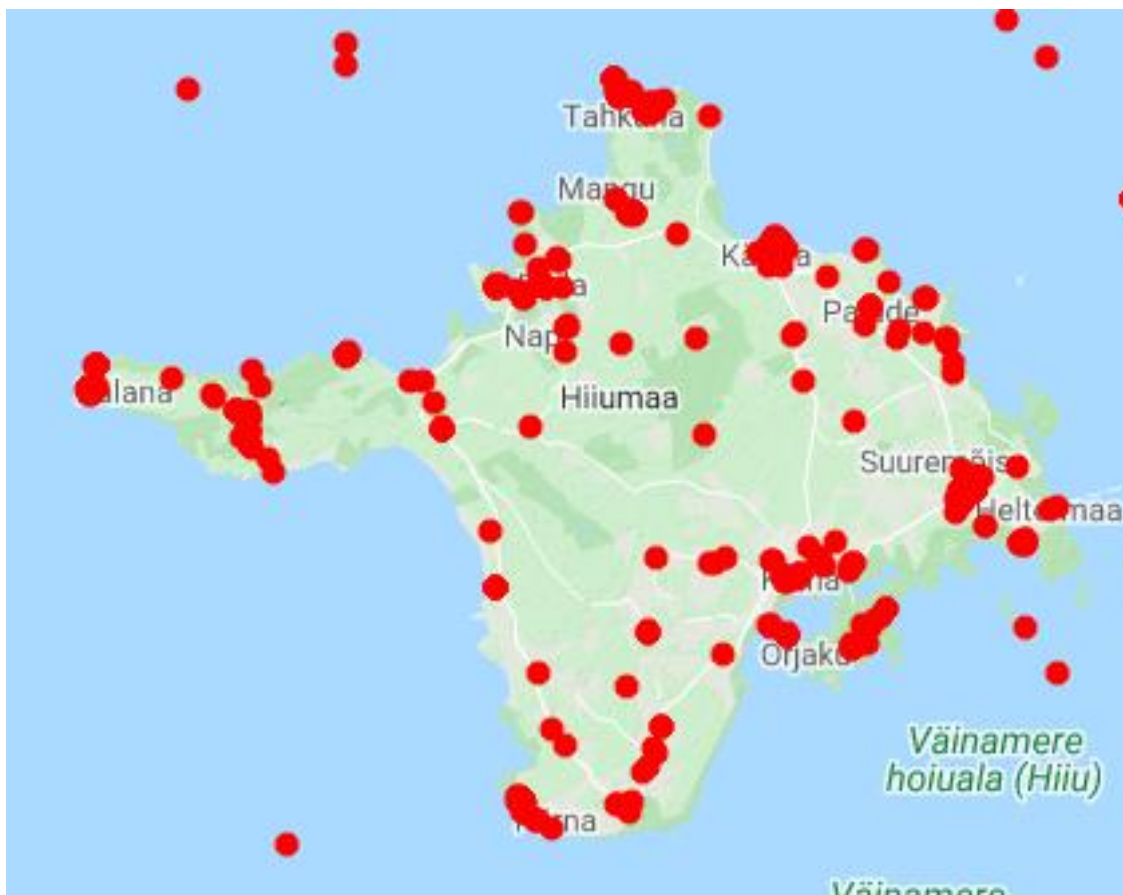
Keskmine bruto tulu Hiiumaa vallas 2019. aastal oli 1301,49 eurot⁵. „Hiiumaa valla arengukava 2035+“ Lisa 3 kohaselt oli keskmine palk 2000. aastal 216 eurot ning 2016. aastal vastavalt 880 eurot, mis tähendab et alates 2000. aastast on Hiiumaa vallas keskmine palk kasvanud ca viie kordselt.

8.3.6. Ajaloolis- kultuuriline keskkond, sh kultuuriväärtused

Olulise osa kultuuripärandist moodustavad traditsiooniline elulaad ja seda võimaldav inimtekkeline keskkond, mille säilitamise eesmärgil on määratletud ka piirkonna väärtuslikud maastikud (vt ptk 3.2.3).

Kultuurimälestiste registri (seisuga 10.08.2020) andmetel paikneb Hiiumaa valla haldusterritooriumil kokku 35 ajaloomälestist, 43 arheoloogiamälestist, 317 ehitismälestist, 259 kunstimälestist, üks veealune mälestis, 18 militaarpärandit ning mitmeid muistiseid ja pärimuspaiku (vt Joonis 8.11). Lisaks paikneb valla haldusterritooriumil hulgaliselt pärandkultuuriobjekte.

⁵ <https://www.stat.ee/ppe-1167277>

Joonis 8.11. Hiiumaa vallas paiknevad kultuurimälestised. Andmed: Kultuurimälestiste register: Mälestiste kaart. Seisuga 10.08.2020.

9. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI ELLUVIIMISEGA EELDATAVALT KAASNEV KESKKONNAMÕJU (SH MÕJUTATAVAD KESKKONNAELEMENDID JA EELDATAVAD MÕJUALLIKAD) NING KSH SISU

9.1. Eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju, mõjutatavad keskkonnaelemendid ja eeldatavad mõjuallikad

KSH aruanne peab käsitlema KeHJS § 40 nimetatud teemasid, arvestades seejuures üldplaneeringu eesmärgi ja käsitletavat territooriumi. Lähtudes KeHJS-i § 40 lõikest 4 käsitletakse KSH aruandes kavandatava tegevuse mõju keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, kaitstavatele loodusobjektidele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele ning hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta.

PlanS § 80 lõige 2 sätestab KSH väljatöötamise kavatsuse sisu järgmiselt: „Keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuses märgitakse keskkonnamõju hindamise ulatus ja eeldatav ajakava ning üldplaneeringu rakendamise eeldatavalt kaasneda võiv oluline keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus, võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale ja muu planeeringu koostamise korraldajale teadaolev asjasse puutuv teave“.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse Hiiumaa valla üldplaneeringus käsitletavatelt valdkondadest ja nende üldistustasemest ning eelkõige hinnatakse nende valdkondadega seonduvaid mõjusid, mis lahendatakse üldplaneeringu koostamise käigus (alade juhtotstarvete ja tingimuste

määratlemine või täpsustamine, nt rohevõrgustiku alade ja väärtuslike maastike piiride ja kasutamistingimuste täpsustamine, maakasutuse ja selle tingimuste seadmine, ehituskeeluvööndi täpsustamine jne). KSH olulisimaks eesmärgiks on planeeringu koostamisel leida sellised lahendused, mille puhul oleks võimalik vältida või maksimaalselt vähendada ebasoodsat mõju inimese tervisele, elukeskkonnale ja looduskeskkonnale.

Eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju määratlemisel on oluline esmalt kindlaks määrata võimalikud mõjuallikad ja mõjutatavad keskkonnamelemendid. Mõjuallikate määratlemisel on lähtutud üldplaneeringu tasandil käsitletavatest teemadest ja objektidest. Sellest tulenevalt on võimalikud mõjuallikad:

- maa- ja veealade planeeritav kasutamine (sh planeeritavad elamualad, tööstusalad, võimalikud tuuleparkide alad, puhke- ja virgestusalad jt maakasutuse juhtfuntsioonid);
- maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kavandatav kasutamine;
- ÜP-ga määratavad tehnorajatised;
- ühisveevärgi veehaarded, kalmistud, reoveekogumise alad jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- rohevõrgustiku elemendid, väärtuslikud maastikud, väärtuslikud põllumajandusmaad, kaitsealused loodusobjektid (nt Matsalu rahvuspark jt) jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- riigikaitse otstarbega maa-alad ja nendest lähtuvad piirangud.

Üldplaneeringu elluviimisel mõjutatavad keskkonnamelemendid:

- looduskeskkond:
 - loodusvarad: põhjavesi, pinnavesi, mets, maavarad jms;
 - kaitsealused loodusobjektid, sh Natura 2000 alad;
 - roheline võrgustik;
 - muud väärtuslikud looduskooslused (niidualad, märgalad, vääriselupaigad jmt);
 - väärtuslikud maastikud;
- kultuuriline keskkond:
 - piirkonna identiteet (traditsiooniline elulaad) ja kultuuripärand;
 - miljööväärtuslikud alad;
 - kultuurimälestised;
 - pärandkultuuriobjektid;
- sotsiaalne keskkond:
 - inimese tervis ja heaolu (lähtudes joogi- ja suplusvee kvaliteedist, välisõhu seisundist, lõhnahäiringust, radooniriskist ja müra);
 - tööhõive ja töökohtade kättesaadavus;
 - teenuste kättesaadavus (arstiabi, haridus, ühistransport, kultuur, puhke- ja rekreatsioonivõimalused jms);
- majanduslik keskkond:
 - põllumajanduslik tootmine ja väärtuslikud põllumajandusmaad;
 - maaparandussüsteemid;
 - metsandus;
 - tööstuslik tootmine ja väiketootmine;
 - turism (sh kultuuripärandiga seotud);
 - teenindussektor;
 - taristu kättesaadavus (sh liikluskorraldus, ühistransport, elektrivarustus jm).

Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus täpsustatakse võimaliku mõju iseloom ja ulatus lähtuvalt mõjuallikatest ja mõjutatavatest keskkonnamelementidest.

Käesoleva üldplaneeringu koostamisel peab hindama võimalikku mõju Natura 2000 loodus- ja linnualadele. Kuivõrd üldplaneeringu koostamise algfaasis ei ole veel selge kas ja milliseid Natura 2000 võrgustiku alasid võidakse mõjutada, siis täpsustatakse seda KSH aruande koostamise ja üldplaneeringu koostamise faasis. **Eeldatavalt ei kaasne üldplaneeringuga olulist mõju Natura 2000 alade kaitse-eesmärkidele, kuna tuleb välja töötada selline planeeringulahendus, mis arvestab Natura 2000 alade kaitse-eesmärke.**

Koostatava üldplaneeringuga ei kavandata olulisi objekte või tegevusi, millega võiks kaasneda oluline keskkonnamõju naaberriikidele ning piiriülese mõju eeldused puuduvad. Seega ei ole vajalik läbi viia piiriülest mõjuhindamist.

Üldplaneeringu ja KSH koostamise protsessi käigus võib lisanduda teemasid, mille mõjusid tuleb töö käigus hinnata.

9.2. KSH sisu

Planeeringulahenduse väljatöötamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine on omavahel tihedalt seotud ning paralleelselt kulgevad protsessid. Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel vaadeldakse üldplaneeringu elluviimisega kaasnevat mõjusid keskkonnale, et tagada laiemate keskkonnaaspektide arvestamine üldplaneeringu lahenduses ning saavutada tasakaalustatud ruumiline areng. KSH abil tahetakse jõuda strateegilise arengudokumendini, mis arvestab Eestis aset leidvate sotsiaalsete protsessidega, samuti Hiiu maakonna, Hiiumaa valla ja Eesti Vabariigi strateegiliste arengudokumentidega. Üldplaneeringu elluviimisega kaasneb loodetavasti soodne (positiivne) mõju sotsiaalsele keskkonnale, looduskeskkonnale ja majanduslikule keskkonnale.

Mõjude hindamisel lähtutakse nii keskkonnakomponendi kesksest lähenemisest (üldplaneeringu mõju keskkonnale) kui ka hinnatakse keskkonnast enesest tulenevat mõjusid.

KSH käigus hinnatakse ja võrreldakse kaasnevat olulisi mõjusid. Lisaks pakutakse KSHs vajadusel välja ja võrreldakse töö käigus tekkivaid nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi (alternatiivid) ning antakse hinnang sobivama alternatiivi valikuks. Objektipõhised ja maakasutuse alternatiivsete lahenduste täpne sisu selgub planeerimise ja KSH protsessi käigus.

KSH aruandes kirjeldatakse kas teatud tegevusega kaasneb otsene, kaudne, ebasoodne (negatiivne) või soodne (positiivne) oluline mõju. Kirjeldatakse mõju iseloomu, suurust, ulatust, esinemise tõenäosust ja kestvust. Pärast hindamist tehakse vajadusel ettepanekuid ebasoodsa mõju vältimiseks ja/või leevendamiseks. Hindamisel arvestatakse väljastpoolt planeeringuala tulenevate oluliste mõjudega ning mõjude kumuleerimisega.

KSH aruande eelnõu sisu osas lähtutakse KeHJS § 40 lg 2, 3 ja 4 toodud nõuetest, mille alusel koosneb KSH aruanne vähemalt järgnevatest põhiosadest:

- 1) üldplaneeringu sisu ja peamiste eesmärkide iseloomustus;
- 2) üldplaneeringu seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega;
- 3) eeldatavalt oluliselt mõjutatava keskkonna kirjeldus;
- 4) hindamismetoodika kirjeldus;
- 5) alternatiivsete arengustsenaariumite kirjeldus (sh ülevaade põhjustest, mille alusel valiti alternatiivsed arengustsenaariumid; käsitletakse eeskätt nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi);
- 6) alternatiivsete arengustsenaariumite võrdlus (ülevaade sellest, kuidas saadi parim alternatiivne arengustsenaarium; käsitletakse eeskätt nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi);
- 7) üldplaneeringu jaoks olulised rahvusvahelised, Euroopa Liidu või riiklikud keskkonnakaitse eesmärgid ja kirjeldus, kuidas neid eesmärke ja muid keskkonnakaalutlusi on strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel arvesse võetud (vastavusanalüüs);
- 8) hinnang eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele, hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta (sh erinevate mõjude omavahelised seosed ja üldplaneeringu elluviimisest lähtuvad keskkonnaprobleemid, eelkõige, mis on seotud kaitstavate loodusobjektidega, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku aladega);
- 9) üldplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed ning nende meetmete eeldatava tõhususe hinnang;
- 10) ülevaade üldplaneeringu elluviimisega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise korraldamise, avalikkuse kaasamise tulemuste kohta;
- 11) ülevaadet raskustest, mis ilmnesid keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamisel;
- 12) üldplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju seireks kavandatud meetmete ja mõõdetavate indikaatorite kirjeldust;
- 13) KSH kokkuvõte;
- 14) Avalike arutelude protokollid ja KSH muud lisad;
- 15) Asutuste ja isikute ettepanekud, vastuväited ja küsimused ning ülevaade nende arvestamisest või arvestamata jätmise põhjustest.

KSHs ei käsitleta null-alternatiivi ehk tõenäolist arengut juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida, kuna vastavalt *Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 14¹ lõikele 11* peab haldusterritoriaalse korralduse muutmise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu algatama moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse üldplaneeringu ühe aasta jooksul kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast arvates ning kehtestama üldplaneeringu kolme aasta jooksul selle algatamisest arvates. Seega ei ole null-alternatiiv reaalne alternatiiv.

9.3. KSH hindamismetoodika ja kirjeldus

KSH käigus lähtutakse KeHJS ja PlanS nõuetest. Mõjude hindamisel lähtutakse nii keskkonnakomponendi keskest lähenemisest (üldplaneeringu mõju keskkonnale) kui ka hinnatakse keskkonnast enesest tulenevaid mõjusid. Mõjude hindamise lähtekohaks on üldplaneeringu kui strateegilise ruumilise arengudokumendi iseloom. Mõjude hindamisel püsitakse üldplaneeringu täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida ning mis on konkreetse planeeringulahenduse puhul olulised

Lähtuvalt peatükist 5.1 tuleb Hiiumaa valla üldplaneeringu KSH läbiviimisel keskenduda järgmistele planeeringulahenduse elluviimisega kaasnevatele ning kaasneda võivatele mõjudele:

KSH koostamisel kasutatakse kaht peamist meetodilist lähenemist: vastavusanalüüs ja välismõjude analüüs.

Vastavusanalüüsis hinnatakse, kui edukalt aitab Hiiumaa valla üldplaneering täita teistes strateegilistes arengudokumentides püstitatud keskkonnanäesmärgid. Vastavusanalüüsi abil hinnatakse, kuidas erinevad kavandatavad planeeringulahendused aitavad eesmärkide täitmisele kaasa. Vastavusanalüüsis püütakse hinnata:

- kas ja mil määral kavandatav piirab (piiritleb) arenguid või tegevusi;
- kas ja mil määral kavandatav toetab arenguid ja tegevusi;
- kuidas ja mil määral kavandatav väärtustab olemasolevat.

Välismõjude analüüs on lähenemine, mis võrdleb kavandatavaid tegevusi välismõjude spektri osas (kas tänu kavandatavale tegevusele võivad keskkonnatingimused muutuda paremaks või halvemaks). Välismõjude analüüsis hinnatakse Hiiumaa valla planeeringulahenduse mõju eelpool nimetatud keskkonnanäelementidele planeeritavate maakasutuse funktsioonide kaupa.

Mõjude hindamisel kasutatakse muuhulgas erinevate varem teostatud uuringute andmeid, analoogiaid, geoinfosüsteemide (GIS) rakendusi, erinevaid riiklike andmebaaside andmeid (nt EELIS, Maa-amet) ja muud asjakohast teavet või vahendit, mis võimaldas tagada KSH aruande järelduste adekvaatsuse (sh mõju ja olulise mõju eristamise).

Välismõjude analüüsi käigus hinnatakse mõjusid eeskätt kvalitatiivselt (kirjeldavalt) erinevate loodus- ja sotsiaal-majandusliku keskkonna elementide suhtes (ekspertarvamused, konsultatsioonid jms). Vajadusel kasutatakse ka hindamismaatrikseid, võtmetegurite kaalumist jne. Võimalusel hinnatakse mõjusid eri keskkonnanäelementidele ka kvantitatiivselt. Arvestades üldplaneeringu strateegilist taset ja seda, et planeeritu osas puudub sageli piisavalt detailne informatsioon, on siiski kvantitatiivsete hinnangute andmine keeruline ning seetõttu pole paljude keskkonnanäelementide osas kvantitatiivsete hinnangute andmine võimalik. KSH käigus antavad hinnangud jagunevad üldjuhul lühi- ja pikaajalisteks.

Kuna KSH lähtub strateegilise planeerimisdokumendi täpsusastmest, hinnatakse ka mõjusid oluliselt üldisemal tasemel kui näiteks detailplaneeringu või tegevusloa tasandil, seejuures ei viida KSH käigus läbi täiendavaid uuringuid. Hinnangute andmisel tuginetakse olemasolevatele planeeringute, uuringute, riiklike ja maakondlike sektorarengukavade, seire- ja statistika- ning teadusandmete ja muude allikate materjalidele. Muuhulgas tuginetakse juhendmaterjalile Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat⁶.

Hiiumaa valla üldplaneeringu KSH raames hinnatakse võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku aladele esmalt läbi eelhindamise protsessi. Juhul, kui on ilmne, et üldplaneeringuga kavandatakse Natura võrgustiku alale olulist keskkonnamõju avaldavat tegevust ja tegevuse üksikasjad on teada, viiakse läbi ka asjakohane hindamine. Natura hindamisel lähtutakse juhendmaterjalist "Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis"⁷.

10. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI JA KSH OSAPOOLED

Teave ÜP ja KSH protsessis osalevate osapoolte kohta on toodud järgnevas tabelis (vt Tabel 10.1).

⁶ Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat. Keskkonnaministeerium, 137 lk.

⁷ Kutsar, R., Aunapuu, A., Eschbaum, K. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. [WWW] https://www.envir.ee/sites/default/files/KKO/KMH/natura_hindamise_juhend_taiendatud_2020.pdf. Viimati vaadatud 11.08.2020.

Tabel 10.1. ÜP protsessi osapooled (seisuga august, 2020).

ÜP koostamise konsultant	ÜP koostamise korraldaja	ÜP kehtestaja	KSH läbiviija
AB Artes Terrae OÜ	Hiiumaa Vallavalitsus	Hiiumaa Vallavolikogu	OÜ Alkranel
Heiki Kalberg, juhtiv planeerimis-spetsialist	Kaire Nõmm Arhitekt	Aivar Viidik volikogu esimees	Alar Noorvee, KSH juhtekspert
Küütri tn 14, 51007 Tartu	Keskväljak 5a, Kärkla 92413, Hiiumaa	Keskväljak 5a, Kärkla 92413, Hiiumaa	Riia 15B, 51010 Tartu
Tel: 509 1874	Tel: 463 6082	Tel: 506 4144	Tel: 736 6676, 554 0579
E-post: artes@artes.ee	E-post: valitsus@hiiumaa.ee	E-post: aivar.viidik@hiiumaa.ee	E-post: info@alkranel.ee

KSH ekspertgrupi koosseis:

- Alar Noorvee (Alkranel OÜ) – KSH juhtekspert;
- Tanel Esperk (Alkranel OÜ) – keskkonnaekspert
- Elar Põldvere (Alkranel OÜ) – keskkonnaspetsialist;
- Terje Liblik (Alkranel OÜ) – keskkonnaspetsialist;
- Kersti Kuum (Alkranel OÜ) – keskkonnaspetsialist.

KSH juhtekspert Alar Noorvee omab KSH läbiviimise õigust vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse §34 lg 4)* sest:

- on omandanud kõrghariduse keskkonnatehnoloogias (doktorikraad, PhD) Tartu Ülikoolis;
- omab enam kui 5-aastast töökogemust keskkonnamõju hindamiste ja keskkonnamõju strateegiliste hindamiste juhtekspertina. Omab keskkonnaalast töökogemust alates 2000. aastast;
- on läbinud MTÜ Keskkonnamõju Hindajate Ühing poolt läbiviidud Keskkonnamõju strateegilise hindamise koolituse 60 tunni mahus (2016. aastal);
- on juhtekspertina läbi viinud mitmed üldplaneeringute keskkonnamõju strateegilised hindamised;
- on läbinud juhtimisalase koolituse enam kui 60 tunni mahus Estonian Business Schoolis - Projektijuhtimise meistriklass (3 EAP; 1 EAP = 26 tundi maht, vastavalt 3EAP = 78 tundi);
- ekspert tunneb keskkonnamõju strateegilise hindamise põhimõtteid, protseduuri ja hindamisega seotud õigusakte ning on keskkonnamõju strateegilisel hindamisel erapooletu ja objektiivne.

Kasutatavad metodilised juhendmaterjalid:

- Therivel, R. „Strategic Environmental Assessment in Action“ London, 2004;
- „Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Documents“ Office of Deputy Prime Minister, London 2005;
- Commission's Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment;
- keskkonnamõju strateegilise hindamise menetluse läbiviimise juhend (PlanS-i kohane menetlus) (http://www.envir.ee/sites/default/files/ksh_juhend_plans_0307.pdf)
- Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat (2017) (http://www.envir.ee/sites/default/files/raamat_2017_final.pdf).